

PREŠERNOV DAN – SLOVENSKI KULTURNI PRAZNIK Praznovanja v beograjskem Društvu Slovencev Sava

Slovenski kulturni praznik, Prešernov dan, je priložnost, da spregovorimo o jeziku, kulturi in književnosti, da se spomnimo, katere so to prvine, ki tvorijo en narod in katere vezi povezujejo slovensko kulturo s srbsko.

Skoraj celo tisočletje je slovenščina preživela brez lastne države. Od leta 1000, ki se šteje kot leto nastanka Brižinskih spomenikov, ko je jezik takratnih alpskih Slovanov izstopil iz skupnega praslovanskega, pa vse do leta 1991, do osamosvojitve, je slovenski jezik bil med najpomembnejšimi dejavniki narodnostne identitete. Od davnih stoletij, iz katerih so ohranjeni samo redki rokopisi, prek rojstva knjižne slovenščine v Trubarjevih časih, skozi mnoga pravopisna bojevanja, je slovenski jezik začel res blesteti ravno v času Prešerna.

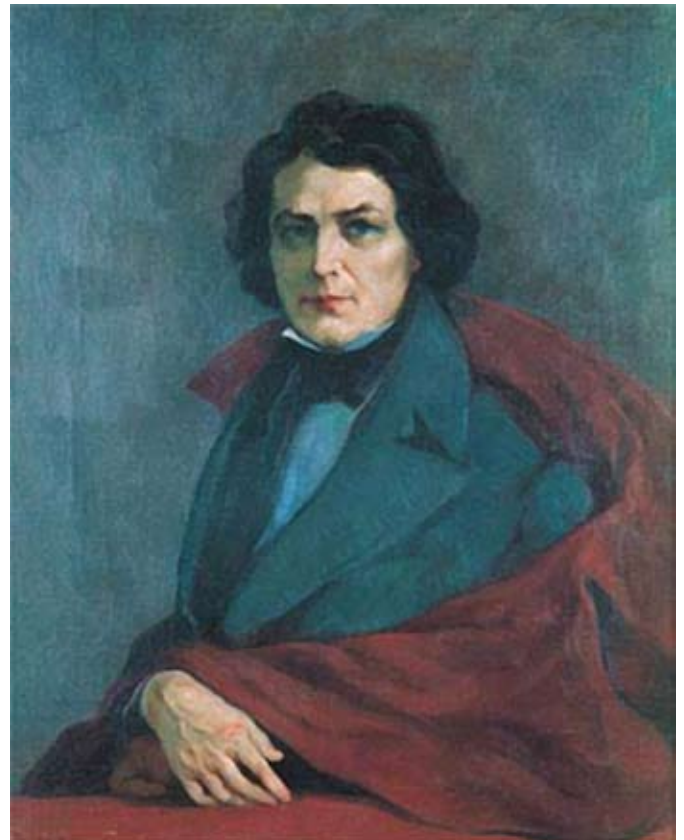
Slovenščine danes ne govorimo samo Slovenci. Slovenščine se uči več tisoč študentov na univerzah po celem svetu. Slovenščina se poučuje v številnih društvih Slovencev, kjer pouk obiskujeta že tretja in četrta generacija, ki živita zunaj Slovenije. Naučijo se, kako pomembno je znanje več jezikov, naučijo se, kako lepo je imeti dve domovini. Negovanje jezika in ohranjanje kulture dežele iz katere potekamo, nam pomaga v ohranjanju osebne identitete, istočasno pa nas najgloblje povezuje z okoljem v katero so prišli naši predniki, kjer živimo mi in kjer odrasčajo naši potomci.

Dolgoletni člani Društva Sava se še vedno živo spomnimo, da so leta 2002, v samem začetku delovanja Društva, ko še ni bilo organiziranega jezikovnega pouka, na proslavi Prešernovega dne sodelovali samo trije otroci: Adriana Sabo, Ivo in Matija Đukanović. Pel je za to priložnost zbran ženski pevski zbor in tedaj novoustanovljen Kvartet Sava. Na ta dan smo najavili, da bo z naslednjim šolskim letom začela delovati šola slovenščine. Šola je imela trdno podporo članov predsedstva, saj je od samega začetka bilo jasno, da bomo na ta način k delovanju društva pritegnili mlade in, da edino s tesnim sodelovanjem učiteljice dopolnilnega pouka in predsedništva Društva lahko privabimo več članov in uspešno promoviramo slovenski jezik in kulturo.

Naslednjega, leta 2003, so na prireditvi v dvorani ob cerkvi BDM na Neimarju že sodelovale skupine cicibanov, najstnikov in študentov. Zapeli so tudi pesem, ki jo je posebno za to priložnost na verze Prešernovega soneta *In gnale bodo nov cvet* napisala Anica Sabo. Priprave za Prešernov dan leta 2003 so bile tiste, ki so od sošolcev z dopolnilnega pouka naredile prijatelje, ki se družijo tudi danes.

Leta 2004 smo naredili še en korak naprej, ob pripravi prireditve za Prešernov dan se je porodila ideja o dramski sekciji, ki jo je prevajalska skupina tudi uresničila z lutkovno predstavo *V deželi bonbončkov*, s katero smo potem decembra pričakali Miklavža. Mi starejši smo bili še posebno srečni in veseli, saj je ravno to bil naš cilj, pripraviti mlade, da čisto sami uresničijo neko zamisel.

V letu 2005 je prireditev bila še posebej slavnostna, nastopalo je veliko število članov. V tem letu je potekel mandat prve predsednice Društva, Anice Sabo, ki je postavila trdne temelje delovanju Društva in usmerila delo Društva v kulturo, in ne ceneno zabavo. Na prireditvi leta 2005, v prijetnih, že domačih prostorih na Neimarju sem številni publikli med drugim povedala: „Dovolite mi, da ta nagovor sklenem z besedami, da se je v teh štirih letih, dokler je Anica Sabo bila predsednica Društva Sava, z njeno pomočjo slovenska beseda vrnila v beograjske slovenske in pol-slovenske družine.“

Božidar Jakac, Portret dr. Francetka Prešerna, olje na platnu (1948)

Z novim vodstvom so sledile proslave v okviru dopolnilnega pouka, od leta 2008 naprej pa se je v praznovanje Prešernovega dne v Srbiji vključilo tudi veleposlaništvo. Vsako leto je v drugem kraju osrednja proslava, ki jo pripravi tamkajšnje društvo Slovencev.

Prva skupna proslava je bila v Beogradu, v izvedbi članov Društva Sava. V Ateljeju 212 sva z Anico Sabo organizirali kratek kulturni program, veleposlaništvo pa je priredilo sprejem. Nastopal je Kvartet Sava (Ludvik in Branko Pucelj, Ivan in Nino

Debeljak). Po *Zdravljici* in nagovoru veleposlanika Miroslava Lucija, nas je vokalni kvartet Sava pozdravil s pesmijo *Slovenec sem* in uglasbljenimi Prešernovimi verzmi *Luna sije*. Gospod Janko Brezovar je navdihnjen prebral Prešernovo pesem *Nezakonska mati*, potem je sledila skladba *Strunam*, ki jo je na podlagi verzov Franceta Prešerna dobro stoletje nazaj, Davorin Jenko preoblikoval v zvoke štiriglasnega mešanega zbora. Skladbo, ki smo jo slišali je, nadaljujoč tradicijo, napisala Anica Sabo, kot hommage Prešernu in Jenku. Zapel jo je Ivan-Nino Debeljak, v spremljavi komornega ansambla, ki je letos, po dobrem desetletju prostovoljnega nastopanja za Društvo, dobil ime Škancin. Jenko je v drugi polovici 19. stoletja živel in delal v Beogradu ter pomembno zaznamoval kulturni razvoj tega okolja. Njegovo delo na področju kulture je povežalo ta dva naroda, ta vez pa je živa še danes.

Proslava Prešernovega dne 7. februarja 2013

Letos je za organizacijo osrednje proslave Prešernovega dne v društvih Slovencev v Srbiji spet izbran Beograd. Tudi tokrat je, kot na prvi proslavi Prešernovega dne v Društvu Sava leta 2002, in tako kot na prvi proslavi organizirani v sodelovanju z veleposlaništvom leta 2008 in nenazadnje tako kot na številnih drugih kulturnih dogodkih, na proslavi 7. februarja v Beogradu, v slavnostni dvorani Doma vojske, nastopil vokalni kvartet Društva Sava, sedaj s celovečernim programom.

Kulturni program so izvedli člani Društva Sava, v okviru projekta, ki ga je financiral Nacionalni svet slovenske narodne manjšine, z namenom promoviranja umetnikov slovenskega rodu, ki živijo in ustvarjajo v Srbiji. Več kot 300 obiskovalcev so pozdravili veleposlanik Slovenije mag. Franc But, predsednik Začasnega organa upravljanja Nacionalnega sveta Željko Kljun in

predsednik Društva Sava, Saša Verbič.

Vokalni kvartet Sava, ki je bil ustanovljen l. 2001, takoj po ustanovitvi beograjskega Društva Sava, je ob Prešernovem dnevu 2013 prvič nastopal v novi, mlajši sestavi: Ivan Stanković – prvi tenor, Boris Postovnik – drugi tenor, Ivan Debeljak, ml. – bariton in starosta kvarteta, Ivan Debeljak – bas. Njihove glasove usaglašala nov umetniški vodja, Bratislav Prokić, ki s svojim vodenjem ansambla nadaljuje delo znanega beograjskega skladatelja in dirigenta slovenskega rodu, Zlatana Vaude.

Kvartet je po himnah zapel tri pesmi uglasbljene na verze Franceta Prešerna, v drugem delu programa pa je predstavil štiri stvaritve znanih slovenskih skladateljev. Program je vodila Darja Kovrlija, o Prešernu pa je spregovorila Snežana Goršek – obe diplomirani slovenistki in aktivni članici Društva Sava. Janko Brezovar, član Društva Sava, je, tako kot na mnogih praznovanjih Prešernovega dne, prebral verzje največjega slovenskega pesnika in predstavil vokalni kvartet.

Poleg številnih Slovencev iz Srbije, so bili navzoči tudi visoki gostje, ugledni beograjski umetniki, znanstveniki in funkcionarji. Ob pogostitvi, za katero je poskrbelo Društvo Sava, so se o svojem delovanju in novih možnostih razvoja pogovorili predstavniki društev Slovencev iz cele Srbije. Najem ugledne dvorane Doma vojske je financiral Nacionalni svet slovenske manjšine v Srbiji, tako kot pripravo samega programa. Nacionalni svet je navzočim kot darilo ob prazniku kulture daroval svojo prvo publikacijo, Antologijo sodobne slovenske literature, nastalo v sodelovanju s slovenistiko na Filološki fakulteti v Beogradu.

Med Slovenijo in Srbijo obstajajo številne in močne kulturne ter znanstvene vezi, ki segajo daleč v preteklost. Iz prepletanja delovanja in ustvarjanja slovenskih in srbskih umetnikov ter znanstvenikov, se je rojevalo skupno kulturno izročilo. Slovenska skupnost v Srbiji je ponosna na dejstvo, da so iz naših vrst uveljavljeni umetniki in znanstveniki slovenskega rodu, ki so živeli ali pa sedaj živijo v Srbiji. Mineva sto let od rojstva znanega skladatelja, Slovenca, ki je ustvarjal v Srbiji – Mihovila Logarja. Davorina Jenka, tudi Slovenca, poznamo kot skladatelja številnih, predvsem zborovskih skladb. Skladbe Zlatana Vaude, Slovenca iz Beograda, so zaznamovale del tukajšnjega glasbenega življenja.

Ob Prazniku kulture velja še enkrat poudariti dejstvo – biti izseljenec, pripadnik manjšine ne pomeni biti zajet v stereotipe. Zato si tudi v prihodnje moramo prizadevati, da Slovenci živčiči v Srbiji postanemo prepoznavni po svojih umetniških, znanstvenih in poklicnih dosežkih.

Maja Đukanović

Kvartet Sava

Takoj po ustanovitvi Društva Slovencev Sava smo si želeli ustanoviti manjši vokalni ansambel, ki bi na kakovosten in avtentičen način predstavljal in ohranjal slovensko ljudsko in umetniško pesem. To misel je uresničil gospod Ivan Debeljak. Zaprošil je profesorja, pedagoga in skladatelja Zlatana Vaudo, da s svojimi dolgoletnimi izkušnjami in strokovnostjo prevzame umetniško vodstvo nad Vokalnim kvartetom, ki se je ustanavljal. Gospod Vauda je z velikim veseljem sprejel precej težko in odgovorno nalogo, da štiri moške glasove-vokale oblikuje v soglasje, v eno celoto in dobi enotno glasbeno harmonijo, značilno za slovensko melodijo, slovensko pesem.

Člani Kvarteta – brata Ludvik in Branko Pucelj, ter oče in sin Ivan in Ivan Debeljak, so več mesecev vztrajno s profesorjem delali na usaglašanju zvočnih fines. Kvartet je dobil ime Sava, prvič pa je nastopil marca 2003, na slovesnosti ob obisku parlamentarne delegacije Državnega zbora Republike Slovenije.

Program se je večal, slišale so se nove pesmi. Kvartet je začel s svojim delovanjem in nastopih po mestih, kjer so obstajala in se ustanavljala slovenska društva: Novi Sad, Zrenjanin, Vršac, Pančevo ter na proslavah državnih praznikov in jubilejev. Nastopal je tudi ob spremljavi diatonične harmonike, ki se je slišala predvsem na Martinovanjih, kjer so bile pete vinske pesmi.

Po petih letih uspešnega dela sta nas trajno zapustila Ludvik Pucelj in Zlatan Vauda. Kvartet je nastopal redkeje, iskali smo novega prvega tenorja in tako se nam je pridružil Ivan Stanković.

Kvartet je obnovljen z veliko željo za ohranjanjem tradicije moškega petja, s prihodom novega umetniškega vodje Bratislava Prokića, ki je med študijem imel številne stike s profesorjem Vaudo in je bil seznanjen z njegovim načinom vodenja ansambla.

Kvartet je na ta način pridobil odličnega dirigenta in poznavalca slovenske pesmi.

Kvartetu se je, poleg Ivana Stankovića kot prvega tenorja, pridružil tudi Boris Postovnik, drugi tenor, ostala sta tudi oče in sin Debeljak. Po več mesečnih pripravah Kvartet ob tej priložnosti nastopa prvič v novi sestavi. V okviru projekta, ki ga je podprl in financiral Nacionalni svet slovenske manjšine v Srbiji, Kvartet nastopa v počastitev velikega slovenskega pesnika Franceta Prešerna, ob slovenskem dnevu kulture. S programom prilagojenim temu prazniku, s slovensko umetniško pesmijo, Kvartet nadaljuje s kakovostno predstavitvijo in ohranjanjem slovenske kulture v Srbiji.

Ivan Debeljak

Prevedla: Maja Đukanović

Srečanje predsednika Državnega zbora s predstavniki Društva Sava

Predsednik Državnega zbora Republike Slovenije Janko Veber z delegacijo, v kateri so bili veleposlanik Franc But, poslanec Matjaž Zanoškar (DEBUS) in poslanec Danijel Krivec (SDS) se je 2. julija v Beogradu, v okviru svojega prvega uradnega obiska v tujini, na rezidenci veleposlanika srečal s predstavniki društev slovenske manjšine v Srbiji in nacionalnega sveta. Predsednik in člani Društva Sava, Saša Verbič, Anica Sabo, Zoran Ulić in Maja Đukanović, smo se po pogovoru z gospodom Vebrom udeležili tudi srečanja s predstavniki slovenskih podjetij prisotnih na srbskem trgu in Slovenskim poslovnim klubom v Srbiji.

Maja Đukanović

VPIS V POSEBNI IMENIK

Vpis v posebni volilni imenik slovenske narodne manjšine v Srbiji

Zakon o nacionalnih svetih narodnih manjšin iz leta 2009 je omogočil vpis v posebne volilne imenike narodnih manjšin v Srbiji. Obrazec za vpis lahko prevzamete na spletnih straneh Nacionalnega sveta in Društva Sava.

Na osnovi Zakona o varovanju osebnih podatkov, ki velja od 1. 1. 2009, je za vpis v posebni volilni imenik potrebno izpolnjeni zahtevek za vpis **osebno** dostaviti pristojni občinski upravi,

kjer imate prijavljeno prebivališče – ob predložitvi osebne izkaznice. Zakon tudi dopušča, da izpolnjen zahtevek skupaj s fotokopijo osebne izkaznice pošljete priporočeno na naslov vaše pristojne občinske uprave. Pristojna občinska uprava bo na vaš naslov v 15 dneh poslala Odločbo o vpisu v posebni volilni imenik. Vpis v posebni volilni imenik je oproščen plačila administrativnih stroškov.

Z vpisom v posebni volilni imenik se ne izgubijo druge volilne pravice.

Z Odločbo o vpisu v posebni volilni imenik slovenske narodne manjšine se pridobi pravica do udeležbe na neposrednih volitvah Slovenskega nacionalnega sveta, ki so vsaka štiri leta. Pričakujemo, da bodo volitve za nove sestave Nacionalnih svetov razpisane sredi leta 2014.

12. REDNA LETNA SEJA DRUŠTVA SLOVENCEV V BEOGRADU – DRUŠTVA SAVA

(dne 10. 4. 2013 ob 18. uri v prostorih Društva Sava, Terazije 3/IX, Beograd: izpis iz Zapisnika)

Člani Predsedstva skupščine Društva Sava: Vladimir Žnidarčič, predsednik, Branka Đurić in Vladimir Uršič ml., podpredsednika skupščine.

Predsednik skupščine Društva Slovencev v Beogradu – Društva Sava Vladimir Žnidarčič je pozdravil prisotne člane Društva, delegate in cenjene goste, predstavnika Veleposlaništva Republike Slovenije v Beogradu Milana Predana in beograjskega nadškofa in metropolita msgr. Stanislava Hočevarja.

Na podlagi podpisov prisotnih delegatov je sklenjeno, da obstaja kvorum, saj je od 50 delegatov na seji prisotnih 31, kar je po Pravilniku zadostno število. Za zapisničarko je izvoljena Ivana Pejnović, članica Društva.

Pred začetkom dela so prisotni z minuto molka počastili spomin na člane, ki so preminuli v obdobju med dvema skupščinama.

Predlagani dnevni red je bil poslan vsem delegatom.

Predsedujoči skupščini je predlagal naslednji dnevni red:

1. Potrditev zapisnika XI. redne skupščine Društva Sava (zapisnik je objavljen v Biltenu št. 19)
2. Sprejem delovnega programa, finančnega poročila, poročila o dopolnilnem pouku slovenščine, Biltenu, knjižnici in avdio-videoteki Društva Sava za leto 2012, verifikacija novih članov
3. Poročilo Nadzornega odbora za leto 2012
4. Predlog delovnega programa Društva Sava za leto 2013
5. Predlog finančnega načrta Društva Sava za leto 2013
6. Poročilo in delovni načrt Odbora za kulturo in zgodovino

Slovencev v Srbiji, Odbora za turizem, šport in rekreacijo in Odbora za pomoč starim in bolnim članom Društva Sava

7. Izvolitev novih članov predsedstva Društva Sava in treh novih delegatov

8. Zahvale in priznanja

9. Razno, predlogi in informacije.

Dnevni red je soglasno sprejet.

1. Potrditev zapisnika XI. redne skupščine Društva Sava

Zapisnik je soglasno sprejet.

2. Sprejem delovnega programa, finančnega poročila, poročila o dopolnilnem pouku slovenščine, Biltenu, knjižnici in avdio-videoteki Društva Sava za leto 2012, verifikacija novih članov

Predsednik Društva Saša Verbič je prebral poročilo o delu Društva Sava za leto 2012, poročila o dopolnilnem pouku slovenskega jezika, Biltenu, knjižnici in avdio-videoteki. Finančno poročilo, poročilo o članarini in novih članih Društva ter njihovi verifikacij je prebral podpredsednik Društva Slobodan Jakoš.

Točka 2. je soglasno sprejeta.

3. Poročilo Nadzornega odbora za leto 2012

Poročilo o delu Nadzornega odbora je v imenu predsednice Nadzornega odbora prebrala Darja Kovrlija.

Točka 3. je soglasno sprejeta.

4. in 5. Predlog delovnega programa Društva Sava za leto 2013 in Predlog finančnega načrta Društva Sava za leto 2013

Predsednik Društva Sava je prebral podroben delovni program in načrt aktivnosti za leto 2013 ter finančni načrt za leto 2013.

Točki 4. ni 5. sta soglasno sprejeti.

6. Poročilo in delovni plan Odbora za kulturo in zgodovino Slovencev v Srbiji, Odbora za turizem, šport in rekreacijo in Odbora za pomoč starim in bolnim članom Društva Sava

Predsedniki Odbora za kulturo in zgodovino Slovencev v Srbiji, sodelovanje in koordinacijo z drugimi slovenskimi društvi v Srbiji (Dragomir Zupanc), Pojoče družbe (Ana Nuša Juvanc Garden), Kvarteta Sava (Ivan Debeljak), Šahovske sekcije (Milovan Berić) so prebrali poročila in delovne načrte za tekoče leto. Poročilo in delovni načrt Odbora za turizem, šport in rekreacijo prebral je predsednik odbora Jovan Kelić.

V imenu Odbora za pomoč starim in bolnim članom Društva Sava je Branka Đurić prebrala poročilo in delovni načrt za tekoče

leto. Branka Đurić je izpostavila vprašanje smisla obstoja odbora, glede na to, da v prejšnjem letu ni bilo aktivnosti, ker ni bilo zahtev članov društva. Predsednik Društva je na vprašanje Branke Đurić odgovoril, da Društvo ima na voljo sredstva, s katerimi lahko pomaga starim in bolnim članom, kot tudi zdravniško osebje. Člane Društva je pozval, naj se glede možnosti pomoči informirajo preko oglasne deske, spletne strani in da se lahko obrnejo na člane odbora.

Točka 6. je soglasno sprejeta.

7. Izvolitev novih članov predsedstva Društva Sava in treh novih delegatov

Predsedstvo skupščine predlaga izvolitev novih članov predsedstva Društva Sava in treh novih delegatov. Kandidata za predsedstvo sta Zoran Ulič in Ivana Pejnović.

Predsednik skupščine zaključil, da predsedstvo Društva Sava sestavljajo: Saša Verbič (predsednik), Slobodan Jakoš (podpredsednik), Biljana Milenković-Vuković, Zoran Ulič, Ivana Pejnović (člani), Dušan Smole (generalni sekretar).

Izvolitev treh novih delegatov: predsednik skupščine je predlagal Marijo Vauda, Ivana Debeljaka st. in Darjo Kovrlija.

Vsi predlogi so soglasno sprejeti.

8. Zahvale in priznanja

Predsedstvo skupščine je sprejelo predlog, da zahvale letos prejmejo: Pojoča družba, Kvartet Sava, Janko Brezovar, Tatjana Bukvič, Andreja Ponikvar, Dragomir Zupanc, Snežana Goršek, Darja Kovrlija, Natalija Keržlin in Miloš Arađanin.

Predlagani kandidati so s svojim delom in sodelovanjem veliko prispevali k razvoju in širjenju slovenske kulture in zblizavanju slovenskega in srbskega naroda ter sodelovanju slovenskih društev v Srbiji; pomembni so tudi za promocijo društva po svetu.

Predlog je soglasno sprejet.

Slovesna podelitev bo na proslavi od dnevu društva 19. 6. 2013.

Predsedstvi skupščine in Društva Sava sta predlagali, da se za izredna prizadevanja in dosežke uvede višji nivo zahvale – plaketa, ki bi se podeljevala tako organizacijam kot posameznikom.

Predlog je soglasno sprejet.

Predsedstvo je zadolženo, da pripravi kriterije za podelitev plaket, za pripravo dizajna, idejno rešitev, tisk ipd.

9. Razno, predlogi in informacije

Maja Đukanović je predlagala, naj se razmisli o ideji, da bi v prostorih na Terazijah 3 ustanovili Slovensko hišo, v kateri bi lahko izvajali tudi komercialne ure slovenščine za zunanje obiskovalce.

Gospa Božica Toskić, zborovodkinja Pojoče družbe, je pozvala, naj se zboru pridružijo tudi moški, da bi imeli mešani zbor.

Na koncu sta prisotne nagovorila tudi Milan Predan in msgr. Stanislav Hočevlar, pozdravila sta skupščino in predsedstvo Društva Sava ter čestitala za uspešno delo v letu 2012 – v želji, da tako nadaljujejo tudi v prihodnjih letih.

Seja se je zaključila ob 19. uri.

Biljana Milenković Vuković

Dan Društva Sava v Kulturnem centru Čukarica

Dobri odnosi med Čukaričani in Slovenci se nadaljujejo vse do naših dni, zato ni nič nenavadnega, da smo 12. obletnico obstoja Društva Sava praznovali junijskega večera 2013 v dvorani Kulturnega centra Čukarica. Gledališko komedijo Petnajsta žrtev nam je podarila uveljavljena igralka in članica Društva Sava Dobrila Ilić s svojimi kolegi – med njimi sta izstopala znana srbska igralka Nikola Protulipac in Vesna Stanković.

V imenu slovenskega Veleposlaništva se je proslave udeležil veleposlanikov namestnik Milan Predan s soprogo. Opazna je bila navzočnost predsednika Občine Čukarica Zorana Gajića. Tu

so bili tudi predstavniki Kulturnega centra Čukarica in seveda številni člani in prijatelji Društva Sava. Po prijaznih pozdravnih besedah Milana Predana, Zorana Gajića in Saše Verbiča, predsednika Društva Sava, je predsednik skupščine Društva Sava Vladimir Žnidarčič izročil zahvalnice Pojoči družbi, Kvartetu Sava, Janku Brezovarju, Tatjani Bukvič, Andreji Ponikvar, Dragomirju Zupancu, Snežani Goršek, Darji Kovrlija, Nataliji Keržlin in Milošu Arađaninu. V obrazložitvi je poudaril, "da so s svojim delom in sodelovanjem veliko prispevali k razvoju in širjenju slovenske kulture in zblizavanju slovenskega in srbskega naroda ter

sodelovanju slovenskih društev v Srbiji; pomembni so tudi za promocijo Društva po svetu".

Vsi navzoči so v predstavi uživali, kar je pogosto potrjeval buren aplavz s sproščenim smehom. Lepo druženje se je nadaljevalo v prijetnem ozračju v galeriji Kulturnega centra Čukarica ob pogostitvi, ki jo je pripravilo Društvo Sava.

Tudi ob tej priložnosti se upravi Kulturnega centra Čukarica prisrčno zahvaljujemo za darilo – saj so nam prijazno odstopili svoje prostore –, vsem igralcem pa izražamo spoštljivo priznanje za nastop.

Biljana Milenković Vuković

INTERVJU - *Tilka Jamnik*

V okviru Biltena je ustanovljena tudi rubrika „Intervju“. V vsaki številki bomo intervjuvali nekega člana. To bodo osebnosti, ki so na različne načine vplivale na oblikovanje Društva, potem tisti, ki aktivno sodelujejo v njegovem delu, ali na katerikoli drug način pozitivno delujejo v interesu Društva.

V nedeljo, 17. 4. nas je obiskala gospa Tilka Jamnik, promotorka branja in izvajalka knjižne delavnice v Društvu Slovencev Sava. Z veseljem je pristala na kratek intervju. Preberite, kaj je povedala.

Od kdaj Vam je všeč književnost in poezija?

Že kot otrok sem uživala v branju: spomnim se, da mi je mama brala Lupinico Vere Albrehtove, ki je izhajala kot podlistek v tedanjem Poročevalcu. Joy, kako težko sem vsak dan čakala pismonoša! V nižjih razredih osnovne šole sem imela rada zgodbe, ki jih je učiteljica pripovedovala ob premikanju sličic po »kosmati tabli«, spominjam se šolske knjižnice, pisala sem zgodbe za šolsko glasilo. V gimnaziji mi je bil všeč pouk književnosti, vse od Gilgameša naprej ... navduševala so me dela, za katere zdaj velja, da so preveč zahtevna za sodobno mladino. Študirala sem primerjalno književnost in se zaposlila v Pionirski knjižnici v Ljubljani, kjer sem kot mladinska knjižničarka potem delala 20 let in bila zelo zadovoljna, srečna. Sodelujem tudi z Bralno značko Slovenije, ki mi je s svojim sloganom »S knjigo v svet« pisana na kožo, ne le v prenesenem pomenu besede (smeh). Želim si, da bi

lahko brala do konca življenja, da bi me kakšno poslabšanje vida ne oviralo. Veliko berem raznovrstno literaturo, precej tudi poezijo, vse življenje, vedno znova me očara njena zvočna plat (ritem, melodija) in sporočila, pa tudi kratkost – branje pesmi ne jemlje skorajda nič časa, prav nasprotno, zdi se mi, da čas celo vrača.

Kaj vam je najpomembnejše v vašem poklicu?

Poznati oz. sproti prebrati najboljša sodobna besedila (poleg vse literarne prtljage, ki se mi je nakopičila skozi življenje), da bi zmogla navdušiti za branje tudi sodobno mladino, ki pa se ji je dojemljivost spremenila zaradi TV, interneta in manj branja klasičnih tiskanih besedil.

Kaj bi nasvetovali mladim bralcem?

Berite! Berite, da boste informirani, razgledani, izobraženi ... berite, da vam bodo dostopni znanje, izkušnje in modrost posameznikov in vsega človeštva! Berite literarna besedila, da boste spoznavali različne življenjske zgodbe iz različnih časov in različnih svetov, tako realnih kot domišljjskih. Berite, da si bogatite svoje življenje, da se ne počutite same in osamljene, pač pa spoznavate, da ste drobec v osmišljenem vesolju.

Kako ste se počutili pri nas?

Bilo je čudovito! Ne le v Beogradu, čudovito je bilo v vseh mestih, kjer sem tokrat bila in sem se srečala s Slovenci: v Rumi, Novem Sadu in Nišu.

Kaj Vam je bilo všeč? Kakšna je bila delavnica?

Vse mi je bilo všeč! V Beogradu se je v društvu zbralo toliko ljudi, da prave bralne delavnice pravzaprav nismo imeli: potem ko smo razdelili knjige, ki pa jih sploh ni bilo dovolj za vse, so nekateri vendarle lahko brali. Videti oz. čutiti pa je bilo, da bi želeli brati skoraj vsi! Naše srečanje je bilo praznovanje spomladanskih praznikov, kjer so učenci in ženski pevski zbor Pojoča družba pripravili bogat kulturni program,

jaz pa sem na kratko poudarila pomen branja in prebrala nekaj pesmi, ki nas spremljajo od rojstva, vse življenje ...

V Beogradu mi je bil všeč tudi sprehod z gospo Dušanko, gospo Nušo in gospo učiteljico Tatjano: skupaj smo bile v galeriji Petra Dobroviča in v Zepeter muzeju, na kratko tudi v Etnografskem muzeju, z gospo Ano sem si zvečer ogledala predstavo v gledališču Atelje 212. Pa tudi sama sem se sprehajala po lepem Beogradu in obujala spomine na leta, ko sem bila večkrat v vašem mestu (tedaj glavnem mestu naše SFRJ).

Kaj Vam bo ostalo v spominu?

Nikoli ne bom pozabila, kako lepo ste me sprejeli, kako lep slovenski program ste pripravili, kako dobro ste sodelovali, želeli ste brati in bili ponosni, da berete slovenske pesmi, kako ste pozorno prisluhnili mojemu pripovedovanju in branju. V vseh štirih krajih so se zgodila lepa srečanja slovenske poezije! Zavedam se, da imata pri tem velike zasluge učiteljici Tatjana Bukvič in Rut Zlobec: zares občudujem njuno delo!

Kdaj nas boste spet obiskali?

Kadar koli me boste povabili in mi bodo moje družinske razmere dovoljevale. Pomembno je tudi, da so mi povrnjeni potni stroški in stroški bivanja. Sicer pa z veseljem delam prostovoljno, darujem svoj čas in znanje. Takšna srečanja so mi namreč v strokovni izziv in me osebno zelo bogatijo.

Jelena, hvala, ker ste me povabili, da odgovorim na teh nekaj vprašanj. Po tej poti želim pozdraviti vse, ki sem jih srečala na prireditvi v Društvu Slovencev Sava in se še enkrat zahvaliti za čudovit sprejem. Še naprej vam želim veliko uspehov in zadovoljstva pri ohranjanju slovenskega jezika in kulture. Vsem lep pozdrav iz Slovenije!

Intervju zapisala:
Jelena Hajdinjak

SLOVENSKI POSLOVNI KLUB

V letu 2013 je Slovenski poslovni klub v Beogradu dobil novo vodstvo. Novi člani uprave so: Danijela Fišakov, predsednica, Sani Dolar podpredsednik in Zoran Popović, član. Prvi sestanek novega vodstva je bil 18. aprila v hotelu Falkensteiner. Predsednica Danijela Fišakov je pozdravila številne goste in poudarila, da ji je v čast vodenje tako pomembnega brenda kot je SPK. V imenu veleposlaništva R. Slovenije ji je čestital

ekonomski svetovalec Slobodan Šešum in najavil nadaljnje uspešno sodelovanje ter podporo.

Gost na aprilskem sestanku SPK je bil Ivan Simič, direktor Davčne uprave, ki je spregovoril na temo "Modernizacija Davčne uprave in sodelovanje z davčnimi zavezanci". Pojasnil je, da bodo prioritete Davčne uprave uvajanje enotnega plačilnega računa za davke in

Junjsko srečanje je bilo v znamenju športa, in sicer promocije Evrobasketa 2013, ki bo septembra organiziran v Sloveniji. Na tekmi 6. junija sta se pomerili moštvi SPK in Srbske asociacije menedžerjev. Dogodka se je udeležil tudi veleposlanik R. Slovenije, mag. Franc But.

Maja Đukanović

dajatve, enotnega obrazca za prijavo vseh dohodkov in omogočanje vpogleda v davke, ki so plačani po elektronski poti.

Majsko srečanje na Beograjskem sejmu, je zbralo slovenske in srbske gospodarstvenike kovinskega in elektro sektorja, organizirano je v sodelovanju z Gospodarsko zbornico Srbije in Javno agencijo R. Slovenije SPIRIT.

PESNIŠKI VEČER Z METO KUŠAR

V prostorih Društva Sava na Terazijah smo 6. marca 2013, v sodelovanju z Veleposlaništvom R. Slovenije in založbo Prometej iz Novega Sada pripravili literarni večer s priznано slovensko pesnico, esejistko in publicistko Meto Kušar. Poleg avtorice sta se občinstvu predstavila srbski režiser Ivan Obrenov, obenem tudi prevajalec njene pesniške zbirke Ljubljana, in tržaška gledališka igralka Maja Blagovič, ki je navdihnjeno prebrala izbor pesmi iz predstavljene zbirke.

Goste je najprej pozdravil veleposlanik mag. Franc But, ki je z izbranimi besedami orisal življenjsko pot in ustvarjanje slovenske pesnice. Pesniški večer je spremljalo nekaj srbskih medijev, v katerih je predstavljeno tudi Društvo Sava, Radio Studio B pa je svojim poslušalcem predvajal intervju s slovensko pesnico.

Maja Đukanović

Za vso pomoč se prisrčno zahvaljujemo:
Urad R. Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu
Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport
R. Slovenije
Kulturni centar Čukarica, Beograd
NLB Banka A.D. Beograd
KRKA d. o. o. Novo mesto
ETOL JVE d. o. o. Novi Sad
Zoran Ulić

OTROŠKI KOTIČEK

**DNEVNIK OBISKA V SLOVENIJI
(na Vranskem in v Ljubljani)**

To sem jaz: NINA MIHELIC

Star/-a sem: dvanajst let Živim v: Beogradu

Moji gostitelji na Vranskem so: družina Albreht

Člani družine gostiteljice so: Tomaž, Irena, Eva in Anže

(Dragi učenec/-ka, k vsakemu dnevniku obiska zapiši naslov, dogodek in občutja, ki so se ti na ta dan najbolj vtisnili v spomin. Za pomoč prosi novega prijatelja. Kot prilogo lahko dodaš kakšno risbico, fotografijo ... Želim ti zabavno delo. Tvoja učiteljica)

1. dan obiska: nedelja, 5. 5. 2013

Vransko in moja družina gostiteljica

Zbudilo me je sonce. Ura je bila 10.00. Zajtrkovali smo in nato sva z mojo gostiteljico Evo šli na kolesarjenje. Bilo mi je zelo všeč. Veliko sem fotografirala. Vransko ni veliko mesto, ima pa lepo naravo. Ko sva prišli domov, sva z Evo delali magnetke. Bilo je zanimivo.

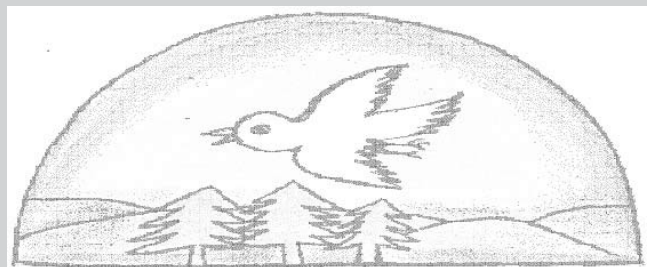
Nato smo imeli kosilo (mnjam, mnjam). Po kosilu smo odšli na bowling. Zmagala je Eva. Z Evo sva šli do njene prijateljice Venese, ki je gostila Ano iz Rume. Skupaj smo imeli piknik na dežju. Igrali smo namizni nogomet, jedli meso iz žara in se zabavali. Cel dan mi je bilo lepo.

Postajalo je vse bolj temno, zato smo šli domov. Doma smo gledali televizijo, oddajo Slovenija ima talent.

Po končani oddaji smo šli spat. Bila sem zelo utrujena.

2. dan obiska: ponedeljek, 6. 5. 2013

OŠ Vransko-Tabor

"Vse ima korenine v spoštovanju: če spoštuješ sebe, spoštuješ druge, delo, okolje in naravo - drugi spoštujejo tebe. Spoštovanje se kaže v tvojem ravnanju."

Zbudila sem se zgodaj. Danes smo otroci morali v šolo. Hitro sem se pripravila. Po zajtrku smo šli peš v šolo. Šola je blizu, ni velika, ima pa novo in lepo telovadnico. V šoli sem spoznala Evine sošolce. Bili so zelo prijazni.

Sledila sem urniku Evinega razreda. Pri tehniki smo izdelovali gugalnice. Bilo je zabavno. Po tehniki je sledila

športna vzgoja. Po njej še dve uri angleščine. Vse sem znala, ni se mi zdelo težko. Kmalu je bilo kosilo. Po glasbenem krožku smo odšle domov. Doma smo se zabavale. Popoldne smo odšle nazaj v šolo, kjer smo se igrali različne družabne igre. Pogovarjali smo se o tem, kako se imamo, kaj vse smo videli in doživeli. Pisali smo dnevnik. Zelo sem uživala.

Zvečer smo se z družino še malo pogovarjali, potem sem morala pripraviti torbo, ker sem morala naslednji dan zgodaj na pot. Imela sem lepe sanje.

Eva je stara 12. let in najraje poje. Pravi, da sem jaz njena prva obiskovalka iz tujine. V družini so se odločili, da me sprejmejo zato, da bi Eva spoznala novo prijateljico. Všeč ji je bilo najino druženje. Najbolj si bo zapomnila moj nasmeh in lase.

3. dan obiska: torek, 7. 5. 2013

Ljubljana

Po zajtrku sem se poslovila od gostiteljev.

Že zgodaj smo se iz Vranskega odpravili proti Ljubljani.

V Ljubljano smo prišli ob 10.00. Najprej smo šli na RTV Slovenija, kjer smo sodelovali na snemanju kviza Male sive celice. Ogled snemanja je bila nagrada, ker sodelujemo na enakem kvizu tudi v Nišu. Bilo mi je zanimivo. Na kvizu so tekmovali v polfinalu otroci dveh osnovnih šol. Veliko smo ploskali.

Po snemanju smo šli na kosilo. Jedli smo slovensko hrano: štruklje in enolončnico. Večini hrana ni bila všeč, ker je ne poznajo. Jaz sem pojedla vse.

Po kosilu smo si ogledali center Ljubljane. Videli smo Tromostovje, Prešernov spomenik, most zaljubljenecv čez Ljubljanico, grad, tržnico ...

Pot nas je vodila v Hišo eksperimentov, kjer smo bili pravi mali raziskovalci. Česa podobnega še nisem videla. Najbolj mi je bila všeč miza z žebli.

Potem smo šli v BTC. Tam sem kupila nekaj spominkov za svojo družino in jedla v restavraciji.

Po nas so prišli gostitelji in razšli smo se. Jaz sem ostala z Danico in Saro in učiteljem Sašo. Spali smo pri učiteljici Tatjani. Z Danico iz Niša sva dolgo gledali televizijo, bilo je super. Okoli polnoči sva res utrujeni zaspali.

IMATE KAJ ZA PUSTA HRUSTA?

Ste vedeli, da je šemljenje eden najstarejših ljudskih običajev? Ljudje so se šemili, da bi pregnali zimo in prebudili naravo. Obisk maškar v hišo prinese srečo in dobro letino.

Slovenske pustne maškare so: škoromati (Brkini), kurenti ali koranti (Ptuj), drežniški pustovi (Drežnica), cerkniške

maškare (Cerknica) in laufarji (Cerkno).

Za pusta ne smejo manjkati pustne jedi. Sem sodijo krofi, ki jim po nekod rečejo tudi bobi ali krapci.

Letos smo se našemili tudi otroci dop. pouka slovenščine. Maske smo izdelali sami.

Nas prepoznate?

JEZIKOVNI KOTIČEK

Jêzik, jezika, jeziku, jêzik, o jeziku, z jezikom...

Dva jezika, dveh jezikov, dvema jezikoma,
dva jezika, o dveh jezikih, z dvema jezikoma

Trije jeziki, treh jezikov, trem jezikom,

tri jezike, o treh jezikih, s tremi jeziki

SKRATKA: jezikovni kотиček

PRAVOPIS

Lastna imena

Lastna imena so poimenovanja posameznih bitij (tudi živali), zemljepisnih in stvarnih danosti (npr. imena krajev, delov zemeljskega površja, nebesnih teles; ustanov, delovnih organizacij in podjetij, umetnostnih del ipd.): Jasna, Prešeren, Morana, Slovenec, Lisko; Maribor, Azija, Saturn; Unicef, Litostroj, Fiat, Požganica, Partizanka.

Lastna imena so enodelna (in sicer eno- ali večbesedna: Svarun, Tone, Ljubljana, Hlapci – Orlovo pero, Škofja Loka, Veliki briljantni valček) ali pa večdelna (ta sestojijo iz enega ali več imen in enega ali več priimkov, lahko tudi že iz vzdevka ipd.): Ivan Cankar, Aleksander Veliki, Anton Tomaž Linhart, Zofka Kveder - Jelovšek, Fran Maselj Podlimbarski; Ljubljana Center, Smelt Olimpija.

Pomni

1. Dvodelna imena je treba ločiti od dvojnih imen, npr. Šmarje - Sap, Kal - Koritnica, Gozd - Martuljek: Vlak se je ustavil v Šmarju - Sapu.

2. Med večbesednimi imeni posebej obravnavamo tista, ki se začenjajo s predlogom: Friderik S praznim žepom, Na bregu, Pod skalco, Pri slepem godcu, Pri treh ribnikih, Pri Treh Hišah.

Posebnosti

1. Večbesedna lastna imena lahko krajšamo: Ljubljansko barje – Barje, Goriška brda – Brda, Slovenska akademija znanosti in umetnosti – Akademija, Slovenska matica – Matica, Osvobodilna fronta – Fronta, Organizacija združenih narodov – Združeni narodi. Taka krajšava občnoimenske zveze je Cerkev za cerkveno občestvo, cerkveno skupnost ali organizacijo: Katoliška cerkev – Cerkev.

2. Kot lastna imena obravnavamo tudi občna, kadar jih enoumno uporabljamo namesto lastnih: Otok v pomenu 'Velika Britanija', Zahod v pomenu zahodni del večje zemljepisne enote in/ali temu ustreznata politična ali kulturna usmerjenost., Prerok v pomenu 'Mohamed'.

3. Lastna imena lahko postanejo občna: štefan (steklenica), ford (avto), morava (cigareta), jera (jokavec).

Vir: http://bos.zrc-sazu.si/c/sp/sp2001_pravila.pdf

Priredila: Danijela Stojnić

Ob svetovnem dnevu maternih jezikov

Organizacija Združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo Unesco je 21. februar razglasila za mednarodni dan maternih jezikov in osrednja tema letošnjega mednarodnega dneva materinščine je dostopnost knjig in digitalnih vsebin. V Srbiji imamo predstavniki slovenske narodne manjšine več možnosti za učenje in ohranjanje maternega jezika. Slovenščine se lahko učimo v društvih Slovencev, na jezikovnih tečajih in tudi na univerzitetni ravni. Skozi kakovostne kulturne prireditve si prizadevamo promovirati dejavnost Slovencev živečih v Srbiji in na ta način ohraniti slovenski jezik in slovensko kulturno izročilo v teh krajih.

Glede na to, da je osrednja tema letošnjega mednarodnega dneva maternih jezikov dostopnost knjig, vas spominjamo, da je veliko strokovnega in leposlovnega gradiva dostopno na spletnih straneh. Na primer, dragocene priročnike, kot so Slovar slovenskega knjižnega jezika in Slovenski pravopis najdemo na povezavah: <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html> in <http://bos.zrc-sazu.si/sp2001.html>.

O različnih možnostih učenja slovenščine se lahko obvestimo med drugim na naslovu www.slo.org.rs, kjer najdemo tudi druge koristne informacije. Vabimo vas, da delovanje Nacionalnega sveta slovenske narodne manjšine, najvišjega predstavnikega telesa Slovencev v Republiki Srbiji spremljate na naslovu www.slovinci.rs.

Ob dnevu maternega jezika vas pristrčno pozdravljamo z znanimi besedami pisatelja Lojzeta Kovačiča: "Jezik je domovina, ki jo lahko vedno vzameš s seboj."

Maja Đukanović

KNJIGOVEŠKA DELAVNICA V PROSTORIH DRUŠTVA SAVA

Od 19. do 21. aprila 2013 je potekala v prostorih našega društva knjigoveška delavnica, ki sta jo vodila gosta iz PARNAS-a, zavoda za kulturo in turizem iz Velikih Lašč. Ta neprofitna organizacija, ki deluje v javnem interesu na področju kulturne dediščine, ima med svojimi izobraževalnimi programi tudi knjigoveške delavnice za otroke in odrasle. Že več kot desetletje delujejo na Trubarjevi domačiji, po slovenskih šolah, knjižnicah in drugod.

Metka Starič, direktorica zavoda, vodja projektov, članica Komisije za evropske pešpoti in Komisije za razvoj podeželja ter Jože Starič, predsednik Sveta zavoda in vodja kolesarskih aktivnosti sta prinesla s seboj vse materiale in orodja, ki smo jih potrebovali za izdelavo knjige.

Za najmlajše sta pripravila kombinacijo dveh programov: Bukvarnica in Izdelajmo miniaturno knjigo. Otroci so najprej pozorno spremljali igrice in vneto sodelovali. Mlajši so knjižni blok lepili, starejši pa šivali.

Sledila je delavnica za odrasle. Dela smo se lotili povsem zares. V opisu poklica knjigoveškega delavca je zapisano, da je za ročno izdelavo knjig potreben smisel za delo v skupini, vestnost, natančnost, umirjenost, spretnost, redoljubnost itn.

Pod vodstvom animatorjev smo najprej začeli sestavljati in oblačiti platnice v polplatneni vezavi, nato je sledilo oblačenje hrba platnice v knjigoveško platno, potem oblačenje platnice v okrasni – ročno izdelan papir in krasitev platnice z okrasnimi trakovi.

Knjižni blok smo izdelali z zgibanjem papirja, vlaganjem knjigoveških pol in šivanjem po načinu kača – šiv; pred tem smo pripravili mesta za vbode. Nato je sledilo zgibanje predlistov,

mazanje predlistov z lepilom in lepljenje na knjižni blok. Potem smo zalepili zaznamovalno vrstico, nato smo opravili platničenje – lepljenje knjižnega bloka v platnico, na koncu dobro stisnili in pregledali knjigo. Po želji smo lahko dodatno okrasili platnice.

Po dobrih dveh urah popolne osredotočenosti na delo je bilo igre konec. Joj, kako smo bili ponosni na delo svojih rok! Sledila je razstava naših prvih knjig. Delavnice sta se udeležila tudi naša nekdanja učiteljica slovenščine Rut Zlobec in Ljubo Popovič.

Prišla sta nas pozdravit tudi Željko Kljun, predsednik Začasnega organa upravljanja Nacionalnega sveta ter Ivan Debeljak, izdelovalec suhe robe, igralec na harmoniko in odlični pevec v nekaj pevskih zborih.

Upamo, da se bo obljuba, da se ponovno srečamo, verjetno z delavnico izdelave fresk, kmalu uresničila. Toda najprej je treba misliti na člane drugih društev Slovencev v Srbiji, ki še niso imeli knjigoveške delavnice. Za delo bodo potrebovali: zgibalnik ali kost, barvni papir, šivanko, škarje, lepilo, platno, folije, gazo, trakce, navaden bel papir, lepenko, sukanec, knjigoveško platno. Vsa orodja in materiale jim bosta priskrbeli animatorja Metka in Jože Starič, udeleženci pa se jim lahko oddolžijo z veseljem do dela.

Mi smo bili navdušeni! Še enkrat najlepša hvala organizatorjem in finančnim podpornikom: Uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu, Društvu Slovencev Sava, gospodu Zoranu Uliču in naši učiteljici slovenščine Tanji Bukvič!

Dušanka Tomić
Foto: Jože Starič

SLOVENSKE LJUDSKE PESMI

Kje so tiste stezice

Voice

Kje so ti - ste ste - zi - ce k'so vča - sih bi - le? Zdaj pa

5
ra - ste gr mo - vje in ze - le - ne - tra - ve, zdaj pa ve.

Bom grmovje posekal,
travico požel,
bom naredil stezice,
ki so včasih bile.

Pa najlepša stezica
je zmeraj le ta
ktera pelje do hiše
kje so očka doma
kje so mamca doma.

*Ljudsko pesem *Kje so tiste stezice* smo že objavili v Biltenu št. 5. Na željo intervjuvanca Vladimira Žnidarčiča, s katerim je objavljen intervju v prejšnji številki, pesem ponovno tiskamo. Ta pesem je prvič zapeta na ustanovitveni skupščini Društva junija 2001, in je nato dolgo vrsto let bila sestavni del vsakega druženja. Člani Društva smo jo na določen način doživeli kot svojevrstno himno. Predvsem čustveno in iskreno pa pojemo tretjo kitico, v kateri se obljublja, da bodo narejene stezice do starševske hiše. To obenem pomeni, da člani Društva Slovenijo doživljamo kot domovino, do katere, skozi Društvo Sava, želimo zgraditi pot.

Uredništvo

SLOVENSKE NARODNE JEDI

Predstavljamo slovenske narodne jedi, ki so po etnoloških virih in podatkih sestavni del materialne kulture slovenskega naroda oz. del naše kulturne dediščine. Po nastanku, pomenu in značilnostih, te jedi razlikujemo od danes, pogojno povedano, splošno bolj znanih sodobnih receptov meščanske in internacionalne kuhinje. Neredko so posamezne narodne jedi nastale v zvezi z različnimi ljudskimi običaji in praznovanji. Jedi bodo predstavljene po slovenskih pokrajinah kjer so nastale, kadar je o tem dovolj gotovih krajevnih virov. Prizadevali si bomo v vsakem primeru slediti avtentičnosti receptov, čeprav posamezni tudi ne bi bili popolnoma v skladu s sodobnimi zahtevami zdrave prehrane.

Mlečna rumena koleraba

Sestavine: 1,5 kg mlade rumene kolerabe, sol, 8 dag masti, 4 dag moke, 1 žlička sladkorja, ½ l mleka

Kolerabo olupimo, operemo, zrežemo na kolesca, kocke ali jo naribamo kot repo. Pristavimo jo v vrelo slano vodo, ki naj je bo čim manj. Ko je mehka, razgrejemo maščobo, zarumenimo na njej sladkor, nato še moko (le zelo svetlo), zalijemo z mlekom, gladko razkuhamo in nato prilijemo h kolerabi. Jed ne sme biti preredka. Skupaj naj vre vsaj še 10 minut, da se moka skuha in naraste. H kolerabi damo krompirjev pire ali krompir v kosih, zabeljen z ocvirki.

Fižolova šara

Sestavine: 3/4 kg fižola, 3/4 kg govejega ali drugega mesa, 4 krompirji, 1-2 rumena korena, 2 čebuli, lovorov list, 2 stroka česna, vejica majarona, sol, poper, 2-3 žlice kisle smetane

Fižol preberemo, operemo in namočimo čez noč. Drugi dan ga pristavimo v isti vodi. Ko vre kake pol do ¾ ure, mu dodamo na koščke zrezano meso, na drobno zrezano čebulo in malo pozneje še na kose narezan krompir, koren in začimbe. Solimo in popramo. Proti koncu kuhanja primešamo jedi še kisló smetano. Jed mora biti gostljata.

Krhljevec

Sestavine: 1kg hruškovih krhljev, 5 dag masla, 15 dag drobtin, 5 dag sladkorja, 3-5 dag moke, sol, cimet, limonina lupinica, voda. Namočene kruškove krhlje skuhamo in sesekljamo. Na maslu zarumenimo sladkor, dodamo moko in drobtine. Ko vse porumeni, dodamo sadje, vodo, v kateri so se kuhali krhlji, prav malo soli, cimet in sesekljano limonino lupinico. Po potrebi prilijemo še vodo. Jed mora biti gostljata. Ponudimo toplo s cmoki, pečenjaki ali hladno kot kompot.

Danijela Stojnič

NAŠA SLOVENSKA BESEDA

Društvo Slovencev Planika iz Zrenjanina je v juniju 2013 že sedmič zapovrstjo priredilo literarno popoldne – Naša slovenska beseda. Tudi tokrat so se prireditve udeležila številna slovenska društva iz Srbije in tudi letos so udeleženci dopolnilnih šol slovenskega jezika, člani posameznih slovenskih društev in ljubitelji slovenske kulture spletli venček slovenskih pesmi, zgodb in iger povezanih z glasbo.

Po pozdravnem nagovoru predsednice Društva Planika Martine Drča, je vse prisotne pozdravil Aleš Selan, višji svetovalec iz Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu. Urad je tudi letos podprl naš projekt, gospod Selan pa je pohvalil vse, ki so pripomogli k temu, da se je projekt začel vsako leto izvajati in da je bil tudi letos realiziran. Največja zahvala gre duhovnemu očetu projekta Primožu Artaču in pobudnici Veri Popović.

Letos sta se na prireditvi predstavila tudi projekta, ki ju je v večji meri financiral Začasni organ Nacionalnega sveta slovenske manjšine: Otroške pesmi Zlatana Vaude ter gledališka predstava Pizza al potica. Prvi projekt je bil poklon skladatelju slovenskega porekla Zlatanu Vaudi ob 90-letnici njegovega rojstva. Projekt je nastal v sodelovanju dopolnilne šole slovenščine iz Zrenjanina z Glasbeno šolo Josif Marinković iz Zrenjanina pod vodstvom Mileta Grujića, ravnatelja glasbene šole in prvega dirigenta zbora Planika. Drugi projekt, tj. gledališko predstavo Pizza al potica je izvedlo Društvo Slovencev Triglav v režiji Rajka Ljubića. Predstava

je pristrčna, poučna in zabavna, otroci so ljubki, najstniki odlično rapajo.

Med nami sta bili na prireditvi tudi hči prej omenjenega skladatelja, Marija Vauda in skladateljica Anica Sabo, ki je bila zaradi svojega dolgoletnega doprinosa k delovanju slovenske narodne manjšine razglašena za besednico leta 2013, s tem ji je bilo oddano zaslužen priznanje za njen dolgoletni trud.

Ob tej priložnosti so šle zahvale tudi učiteljicama Rut Zlobec in Tatjani Bukvič ter lektorici Andreji Ponikvar za njihov doprinos pri učenju slovenščine in slovenske kulture, vse pohvale pa so šle tudi vsem nastopajočim za odlično izvedene točke. Veselimo se srečanja naslednje leto.

Milena Spremo
Društvo Slovencev Planika, Zrenjanin

PIZZA AL POTICA

Člani društva smo se 18. maja 2013 v gledališču Pinokio z veseljem udeležili predstave Pizza al potica, avtorja Rajka Ljubića, v kateri nastopajo otroci in odrasli člani društva Slovencev Triglav iz Subotice. Predstavo je financiral Nacionalni svet slovenske narodne manjšine v Srbiji, gledališče Pinokio pa je omogočilo izvajanje premiere na svoji sceni. Scenarij je

v slovenščino prevedla Judita Tomić, kateri velja zahvala tudi za dolgoletno uspešno prizadevanje na področju ohranjanja in uveljavljanja slovenskega jezika in kulture v Srbiji.

Poleg beograjskih Slovencev so si predstavo ogledali tudi slovenski otroci iz Gudurice pri Vršču, katerim je izlet v Beograd omogočil Nacionalni svet

slovenske manjšine. Otroke iz Gudurice in njihove starše, učiteljico Rut Zlobec, predsednika društva Kula Zdravka Starca in Društva Sava Sašo Verbiča ter predsednika NS Željka Kljuna je na veleposlaništvu sprejel namestnik veleposlanika Milan Predan in jim predstavil delo ambasade. Po sporščinem pogovoru, v katerem jih je g. Predan spodbudil k učenju jezikov, so učenci veleposlaništvu v zahvalo podarili likovni izdelek – svoje misli o Sloveniji.

Dokler so se mladi igralci iz Subotice pripravljali za nastop, sva Rut Zlobec in Maja Đukanović gostom iz Gudurice razkazali Zemun. Pred gledališčem nas je čakalo tudi nekaj mladih članov Lipe iz Kruševca, katere je na ogled predstave Pizza al potica pripeljal Saša Jevtić.

Sončna, nasmejana sobota 18. maja 2013 je ostala v prekrasnem spominu mladim članom društev iz Subotice, Gudurice, Kruševca in Beograda. Naj nam ostanejo v spominu tudi besede, zapisane na plakatu predstave: "Tradicija vam ne bo čisto nič pomagala, če ne boste znali živeti, če ne boste imeli znanja v teh vaših čednih glavah in če ne boste znali narediti ljudi iz sebe."

Maja Đukanović

PRIHOD POMLADI

V nedeljo, 17. marca smo v prostorih Društva Sava s kratko prireditvijo zaznamovali prihod pomladi. Predsednik društva, gospod Saša Verbič, je v nagovoru poudaril, da je to obdobje obredij, ki jih v različnih oblikah v Sloveniji poznamo in praznujemo še danes: pustovanje, gregorjevo, prihod zelenega Jurija, velika noč. Sledil je skupni nastop otrok in Pojoče družbe. Zapeli smo pesmice Tu done, tam zvene, Ropoče mlin in Žabja svatba. V recitalu so sodelovali otroci Bojan, Petar, Nina, Ana, Sandra in Andrea ter najmlajše Marija, Marija Magdalena in Ana. Pojoča družba je nadaljevala program s pesmimi: Pod oknom, Roža na vrtu, So tičice zbrane. Zborovodkinja je bila gospa Božica Toskič. Dušanka Tomić je deklamirala pesem sodobne pesnice Neže Tratar (Janja Žitnik) In vendar je sonce.

Knjižna delavnica Tilke Jamnik

V nadaljevanju nedeljskega popoldneva smo imeli dragoceno gostjo iz Slovenije, gospo Tilko Jamnik. Neutrudljiva izvajalka knjižnih delavnic za knjižničarje, učitelje in starše je rojena Ljubljanka, ki je diplomirala iz primerjalne književnosti in francoščine na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Leta 1995 je opravila specializacijo na področju bibliopedagogike, leta 2001 je magistrirala na Oddelku za bibliotekarstvo z delom: Vloga sodobnega knjižnično-informacijskega centra pri motiviranju za branje. Njeno strokovno področje obsega mladinsko književnost in knjižničarstvo ter spodbujanje branja. Izdala je priročnik Knjižna vzgoja otrok v predbralnem in zgodnjem bralnem obdobju. S tem je vplivala na delo mladinskih oddelkov splošnih knjižnic in šolskih knjižnic po vsej Sloveniji, na posodobitev knjižne vzgoje otrok v vrtcih in v prvih razredih osnovne šole v Sloveniji, v zamejstvu in v šolah dopolnilnega pouka slovenščine med otroki Slovencev po svetu.

Od gospe Tilke, ki je kljub upokojitvi še vedno aktivna v Pionirski knjižnici – centru za mladinsko književnost in knjižničarstvo, v Društvu Bralna značka in Bralnem društvu Slovenije, zvemo, da za otrokov razvoj nista potrebni le hrana in nega, ampak tudi beseda; da branje spodbuja njegov govor, domišljijo, radovednost, da ugodno vpliva na njegov vsestranski, intelektualni, čustveni, socialni razvoj. Starostnikom pa branje

ohranja duševno svežino, je telovadba za možgane.

Kako pa današnje mladino motivirati za branje, ko ji neskončna količina informacij prek interneta jemlje skoraj ves prosti čas? Gospa Tilka predlaga promoviranje tiskane knjige na spletu, pa tudi na blogih, kjer si bralci izmenjujejo mnenje o prebranem. Gorečno predanost naše gostje knjigam in branju lahko odkrijemo tudi na Facebook-u, na katerem priporoča in ocenjuje najboljše dosežke otroške in mladinske književnosti.

K nam je prišla kot pravljíčarka in nam podarila "igralno uro s knjigo". Ponudila nam je v izbiro knjige s področja klasične in sodobne književnosti. Brali smo naglas vrstice, ki so nam bile všeč ali pa pesem, ki nam je pomenila več kot druge. Po branju smo razlagali svojo izbiro. Kot najboljša igralka ali pa najbolj priljubljena pravljíčarna babica nam je na koncu pripovedovala pravljico. Lahko si predstavimo, kako je v številnih delavnicah na ta način popestrila in oplemenitila življenje mnogim otrokom, staršem, učiteljem in tudi ljudem v domovih za starejše občane.

Hvaležni smo gospe Tilki, ker nam je, tako kot drugod po svetu med Slovenci v izseljenstvu in zamejstvu, omogočila stik s slovensko besedo, živo, govornjeno. Upamo, da bo še kdaj prišla in nahranila naš duh in dušo.

Preden je prišla v prostore Duštva smo jo skupaj z učiteljico slovenščine Tatjano Bukvič povabile na sprehod po mestu. Glede na to, da jo zanima sodobna umetnost, smo najprej obiskale Zepter muzej, ki ima krasen in dovolj velik prostor za predstavitev številnih uveljavljenih imen srbskih slikarjev in kiparjev. Potem smo si ogledale narodne noše in predmete za vsakdanjo rabo v zelo lepo urejenem Etnografskem muzeju. Obiskale smo tudi galerijo Petra Dobroviča, v kateri so razstavljene njegove morske in fruškogorske pokrajine. Po skupnem kosilu smo naši gostji privoščile še samotni sprehod po Kalemegdanskem parku.

Dušanka Tomić

Velika noč

Tradicija je, da Slovenci, ki živijo in delajo v Beogradu in se zbirajo v Društvu Slovencev Sava, skupaj praznujejo dva velika krščanska praznika – božič in veliko noč. Teh dveh praznovanj skoraj da ni treba več najavljati. Vsi že vnaprej vemo, da se drugi dan praznika zberemo na skupni maši, včasih je bilo to v kapeli Karitasa, zadnja leta pa v cerkvi Kristusa Kralja. Maši sledi druženje.

Tako je bilo tudi letos za veliko noč. Slovenci iz vseh beograjskih župnij smo se zbrali ob 18. uri v cerkvi Kristusa Kralja pri maši, ki sta jo vodila beograjski nadškof g. Stanislav Hočevar in g. Jurij

Devetak iz cerkve sv. Cirila in Metoda na Čukarici. Med mašo je zapel tudi ženski zbor Pojoča družba, ki deluje v okviru Društva Sava, pod taktirko Božice Toskić, na orglah pa je zbor spremljala Svetlana Vnučec. Pele so se stare, vsem znane velikonočne pesmi, tako da so se s petjem zboru pridružili vsi prisotni verniki. Bilo je resnično lepo in slovesno. Počutili smo se kot složna skupina v tem velikem mestu.

Po maši smo se zbrali v dvorani, kjer je bila zakuska, kratek program pa sta pripravila Ekumenski moški zbor, ki letos praznuje 40 let delovanja, in Pojoča družba. Uvodne besede je imel naš duhovni vodja gospod nadškof Stanislav Hočevar. Za zakusko je vsakdo prispeval po svojih močeh. Vsak je nekaj prinesel, slano in sladko pecivo so zamesile pridne ženske roke. Imeli smo seveda tudi potico, brez katere si velike noči ne moremo zamisliti. V jerbasu so bile blagoslovljene velikonočne dobrote: pirhi, šunka, hren in kruh. Stari znanci so se veselili ponovnega srečanja in uživali v klepetu.

Za naša druženja je zaslužnih veliko ljudi, predvsem gospod nadškof, vodstvo Društva Sava, pastoralni svet in vsak posameznik, ki čuti potrebo, da prispeva k svoji skupnosti tako in toliko, kolikor lahko. In to je najpomembnejše.

Silva Raičević

OSMI MAREC – DAN ŽENA

Vaje Pojoče družbe, 2013

Konec 19. in v začetku 20. stoletja so se v mnogih državah razvila socialistična gibanja in ustanovile socialistične stanke kot odgovor na industrializacijo in razvoj kapitalizma, ki je terjal mnogo poceni delovne sile. To je bilo resnično težko obdobje za delavce v rudnikih in tovarnah, saj so za borno plačilo morali delati cele dneve, socialna in zdravstvena oskrba pa ni bila razvita. Delale so tudi žene, ki so bile v še slabšem položaju, saj so prejemale slabše plačilo od mož brez vsake možnosti vpliva na odločanje, ker tudi volilne pravice niso imele.

Ob prelomu 19. stoletja se je v ZDA ustanovila Socialistična stranka Amerike in ena od njenih številnih dejavnosti je bilo feministično gibanje. Socialistična stranka v Združenih državah Amerike je 28. februarja 1909 organizirala prvo praznovanje dneva žena.

Leta 1910 so v Kopenhagnu na Danskem socialisti iz različnih držav organizirali kongres druge internacionale in na tem kongresu je nemška socialistka Luise Zietz po zgledu Socialistične stranke Amerike predlagala ustanovitev mednarodnega dneva žena, njeno prizadevanje pa je podprla Clara Zetkin, nemška političarka, učiteljica in pisateljica, borka za pravice delavcev in volilno pravico žensk. Delegacije prisotnih držav so predlog podprle kot idejo za boj za enakopravnost žensk in priznanje volilne pravice,

čeprav niso določili datuma, kdaj naj bi se ta praznik praznoval.

Ta praznik so prvič praznovali 19. marca leta 1911 v nekaterih državah Evrope na način, da so organizirali demonstracije, na katerih so zahtevali volilno pravico za ženske in pravico do zaposlovanja v javnih ustanovah, ki so tedaj bile v moški domeni. V ZDA pa so ta praznik še naprej praznovali zadnjo nedeljo v februarju.

V Rusiji so prvič praznovali dan žena leta 1913 zadnjo nedeljo v februarju po Julijanskem koledarju. Štiri leta kasneje, leta 1917 na zadnjo nedeljo v februarju so se začeli protivojni protesti (Februarska revolucija) v Petrogradu, ki so kasneje prerasli v Oktobrsko revolucijo. Ta nedelja v Julijanskem koledarju je po Gregorijanskem koledarju, ki je bil v uporabi v zahodnih državah, padla na 8. marec in zato se je ta datum kasneje uveljavil kot Dan žena. Na teh protestih so množično sodelovale tudi ženske, ki so s sloganom 'kruh in mir' protestirale proti vojni, zahtevale normalne delovne pogoje in volilno pravico za ženske. Oktobrska revolucija je strmglavila Ruskega Carja, nova vlada pa je ruskim ženskam podelila volilno pravico. Vladimir Lenin je po Oktobrski revoluciji razglasil ta dan kot državni praznik, vendar je ostal delovni praznik do leta 1965, ko ga je Svojetski prezidij razglasil za nedelovni državni praznik v SZ.

Po uradni razglasitvi osmega marca za državni praznik žena v Sovjetski zvezi so ta praznik praznovali tudi v drugih, predvsem socialističnih deželah do leta 1977, ko je Generalna skupščina Združenih narodov predlagala svojim članicam imenovanje 8. marca kot praznika. Imenuje se Dan Združenih narodov za pravice žensk in svetovni mir.

Osmi marec v Sloveniji

Slovenija je bila ob prelomu 19. stoletja del Avstroogrškega imperija in s tem v toku dogajanj na političnem prizorišču Evrope. Tudi v Sloveniji so se organizirale ženske v gibanje za boj za enakopravnost žensk in leta 1887 ustanovile prvi ženski časopis Slovenka, leto kasneje pa tudi prvo žensko društvo. No, prvo volilno pravico so Slovenke dobile leta 1945, ko je nova Vlada FLRJ uzakonila splošno volilno pravico, dan žena pa se je vsako leto praznoval kot delovni praznik.

Materinski dan

Dan žena ni isti praznik kot materinski dan. Praznovanje materinskega dne izvira iz Združenih držav Amerike, kjer ga praznujejo od leta 1910 in je posvečen materam. V Evropo je navada praznovanja prišla po prvi svetovni vojni, vendar so ga v različnih državah praznovali ob različnih datumih, da bi se na koncu uveljavil 25. marec kot materinski praznik.

V Sloveniji se zaradi praznovanja Dneva žena na 8. marec praznovanje materinskega dne ni uveljavilo. Zadnja leta pa se uveljavlja tudi ta praznik, na 25. marec, na dan Marijinega oznanjenja.

Dan moških

Tudi naši moške imajo svoj praznik in sicer 10 marca, na godovni dan mučeniške smrti 40 zajetih rimskih vojakov, ki se v Armeniji niso hoteli odreči krščanstvu, čeprav pod grožnjo grozljive smrti. Godovni dan se imenuje 40 mučnikov, praznovanje le-tega kot dneva moških pa se ni povsem prijel.

Dan žena danes

Danes se na Dan žena v našem delu sveta spomnimo vseh naših žensk z rožico in čestitko z lepimi željami, same ženske pa si morda podarijo dan brez pospravljanja, kuhanja in družinskih obveznosti. Žene živijo mnogo bolje kot pred sto leti in ni jim treba več na ulice, da bi se borile za volilno pravico. Kljub temu pa še vedno marsikje obstaja neenakopravnost v družbi in slabše plačano delo v primerjavi z moškimi. Zato naj ostane Dan žena naš praznik, da nas spominja na to da moramo žene spoštovati in izpolniti njihova pričakovanja in potrebe kot enakopravnim članicam naše družbe.

Milena Koprivnikar Bobek

Praznovanje osmega marca v prostorih Društva Sava

Društvo Sava je obeležilo ta praznik s prijetno prireditvijo. Pevke iz pevskega zbora Pojoča družba so pripravile kratko prireditev, v kateri so zapele nekaj narodnih pesmi, Dušica je recitirala slovensko pesem, prireditvi pa so se pridružili tudi otroci s kratko recitacijo, na koncu pa smo pripravile tudi pogostitev. Otroci so podelili rdeče nageljčke vsem prisotnim ženam.

Prijetni dogodki, kakor je bilo to praznovanje, poživljajo vsakdanost slovenskih izseljencev v Beogradu. Pevski zbor Pojoča družba je zbor žena v zrelih letih, ki združujejo svojo željo po petju z druženjem in skrbjo za druge. S pomočjo zborovodkinje Božice zbor postaja boljši in boljši, vaje pevskega zbora pa so prijetna obveznost, ki daje smisel delovnemu tednu.

Spodaj podpisana sem se zboru pridružila v svojem začasnem dve in pol letnem bivanju v Beogradu. Vaje zbora in nastopi so mi omogočili stik z mojimi rojaki, žene so me izredno lepo sprejele in z veseljem sem sodelovala v njihovih aktivnostih. Zdaj, ko zaključujem delo v Beogradu in se vračam nazaj v Slovenijo, se želim zahvaliti za prijetno druženje in petje.

Hvala, drage žene iz Pojoče družbe, ostale mi boste v prijetnem spominu.

Milena Koprivnikar Bobek

ŠKANCIN

PREDAL, V KATEREM HRANIMO DRAGOCENOSTI

Več kot eno desetletje, od prvih prireditev v Društvu Sava, smo vajeni profesionalnih nastopov glasbenikov, članov in prijateljev Društva. Zvoki violine, viole, violončela, flavte in klavirja, v različnih kombinacijah, so sestavni del kulturnih prireditev in slovesnih praznovanj.

Ob lanskem premiernem koncertu *Strune, milo se glasite*, kjer je v Kragujevcu na odličnem koncertu predstavljena zborovska glasba slovenskih skladateljev v Srbiji, smo se odločili, da naš komorni ansambel dobi tudi svoje ime. Predlogov je bilo več, a vsem nam je najbolj bila všeč misel Atila Sabo, da bi se poimenovali *Škancin*.

Škancin je narečno ime za predal v katerem hranimo dragocenosti, ki so nam pomembne in pri srcu. Atila se škancina spominja iz otroštva, s počitnic preživetih na Krasu. Skoraj pozabljena beseda škancin je tako spet zaživela, in to v našem Društvu Sava!

Na repertoarju *Škancina* je glasba slovenskih skladateljev, predvsem tistih, ki so ustvarjali in ustvarjajo v Srbiji: Davorina

Jenka, Mihovila Logarja, Zlatana Vaude in Anice Sabo, izvajajo pa tudi glasbo svetovnih klasikov. S svojim delom, ki je za Društvo Sava vsa leta prostovoljno, so prispevali k ohranjanju številnih slovenskih skladb in na vrhunski umetniški ravni, z veliko ljubeznijo promovirajo slovensko kulturo v Srbiji.

Število članov in sestava *Škancina* niha odvisno od priložnosti in potreb. Na koncertu *Strune, milo se glasite* v Kragujevcu, ki je ponovljen 25. aprila v Domu vojske v Beogradu, so nastopili: Nevena Glišić Sabo (flavta), Imre Sabo (violina), Atila Sabo (viola) in Filip Milinković (violončelo). Namen koncerta je bil, da bi beograjskemu občinstvu predstavili in približali zborovske skladbe skladateljev slovenskega rodu, ki so delovali in še vedno delujejo na področju Srbije. S tem smo organizatorji želeli poudariti pomembne vidike kulturne izmenjave med Slovenijo in Srbijo. Komorni zbor *Liceum* iz Kragujevca je, skupaj z ansamblom *Škancin*, predstavil skladbe Davorina Jenka, Mihovila Logara, Zlatana Vaude in Anice Sabo, posebno mesto

v predstavitvi pa je dobil Jakob Petelin Gallus, slovenski renesansni skladatelj, veliki mojster polifonije in zborovskega zvoka, ki je na tem koncertu predstavljen kot simbol globokih korenin in daljnih izhodišč umetniške glasbe.

Škancinu iz srca želimo čim več nastopov in članov, saj na odličnem način ohranja in promovira umetniško glasbo slovenskih skladateljev iz Srbije.

Maja Đukanović

Strune, milo se glasite

Koncert v Domu vojske, 25. aprila 2013

V Domu vojske sta 25. aprila nastopila mestni komorni zbor *Liceum* iz Kragujevca in instrumentalni komorni ansambel *Škancin* iz Beograda. Na koncertu *Strune, milo se glasite*, ki je z velikim uspehom in odmevnostjo premierno izveden lani v Kragujevcu, smo slišali izbrane skladbe J.P. Gallusa, D. Jenka, M. Logarja, Z. Vaude in A. Sabo. Zbor je pripravil in vodil priznani dirigent Miloje Nikolić. Skozi program nas je popeljala Adriana Sabo, ki je govorila o

posameznih skladbah. Koncert je financiral Nacionalni svet slovenske manjšine v Srbiji v sodelovanju s Glasbenim centrom Kragujevac in Društvom Sava.

Člani Društva Sava smo ponosni, da so se na koncertu s svojim delom predstavili

naši člani in prijatelji. Anica Sabo, prva predsednica Društva, ki si že dobro desetletje prizadeva za promocijo slovenske kulture v Srbije, je za to priložnost zbrala in uredila del notnih zapiskov skladateljev Jenka, Logarja in Vaude – slednji je bil naš

dolgoletni član in vodja Kvarteta Sava. S tem je postavila temelj za bodoče strokovne raziskave glasbenih vplivov skladateljev slovenskega rodu na srbsko kulturo.

Maja Đukanović

SITA IN REŠETA MOJSTRA DEBELJAKA

Premiera filma o Ivanu Debeljaku in razstava o ribniškem krošnjarstvu in suhi robi v občini Vračar

Film *Sita in rešeta mojstra Debeljaka* je dokumentarni film o mojstru Ivanu Debeljaku, beograjskem Slovencu, ki se že dolgo let ukvarja z izdelavo suhe ribniške robe v Beogradu, enako kot sta to delala njegov oče in dedek v Ribnici, potem pa na Rdečem Križu v Beogradu. Gospod Debeljak je danes eden od redkih, ki izdelujejo ribniško suho robo, jo prodaja na tržnici in tako

želi ohraniti tradicijo svoje družine. V filmu režiserja Dragomirja Zupanca, tudi dolgoletnega člana Društva Slovencev v Beogradu – Društva Sava, lahko slišimo veliko zanimivih informacij o sitih in rešetih in se seznanimo, kako jih gospod Debeljak nabavi iz Ribnice. V filmu je predstavljena tudi njegova stojnica na eni beograjskih tržnic.

Snemanje filma je, poleg številnih inštitucij, sofinanciral tudi Nacionalni svet slovenske narodne manjšine. Film je 11. marca 2013 odprl Dneve etnografskega filma v Slovenskem etnografskem muzeju v Ljubljani. Ekipa se je vrnila v Beograd polna pozitivnih vtisov in v Društvu začela načrtovati naslednje predvajanje filma. To se je zgodilo 14. junija, ko smo se člani Društva Sava, predstavniki drugih narodnih manjšin in ljubitelji umetnosti in kulture zbrali v beograjski občini Vračar in se udeležili otvoritve razstave o ribniški tradiciji krošnjarstva in izdelave suhe robe ter srbske premiere dokumentarnega filma. Razstavo, ki jo je pripravil Muzej Ribnica ter z besedo in fotografijo pripoveduje zgodbo o zgodovini in razvoju ribniškega krošnjarstva, je odprl veleposlanik Franc But. Navzoče sta pozdravila tudi beograjski nadškof in metropolit Stanislav Hočevar ter župana občine Vračar Branimir Kuzmanović in občine Ribnica Jože Levstek, ki sta s tem vzpostavila tudi prvi uradni stik med občinama.

Dogodek je bil tovrstna promocija ribniške obrti, Ribnice in Slovenije. Številni udeleženci so svoje zadovoljstvo izrazili z gromovitim aplavzom, dogodek pa je tudi bil deležen velike medijske pozornosti.

Na manifestaciji Filmsko bdenje duše, ki je že sedmič potekala v Sremskih Karlovcih in zbrala veliko avtorjev in strokovnjakov s področja filma, zgodovine, kulture, umetnosti in duhovnosti, film *Sita in rešeta mojstra Debeljaka* je dobil nagrado "Bdenje Jakova Orfelina".

Na to smo vsi ponosni in upamo, da bo še kakšna priložnost za predvajanje tega filma, ki prikazuje beograjsko življenje Slovenca obrtnika iz katerega se lahko veliko naučimo, ne samo o suhi robi ampak tudi o tradiciji in družinski ljubezni.

Darja Kovrlija

VEČERI SLOVENSKEGA DOKUMENTARNEGA FILMA

V Društvu Sava smo si v prvi polovici leta 2013 vsak mesec ogledali en slovenski dokumentarni film. Podnapise za dokumentarne filme so v srbsčino prevedli študentje slovenščine na Filološki fakulteti v Beogradu, in sicer v okviru projekta Svetovni dnevi slovenskega dokumentarnega filma, ki sta ga organizirala Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik Filozofske fakultete v Ljubljani in Kulturno-umetniški program RTV Slovenija.

Dan rojstva svetovno znanega slovenskega arhitekta Jožeta Plečnika smo 23. januarja obeležili s projekcijo filma Plečnik : Fabiani. Podnapise zanj je prevedla Snežana Goršek, študentka slovenščine in splošnega jezikoslovja ter aktivna članica našega Društva, ki je organizirala več odmevnih dogodkov v prejšnjih nekaj letih.

Dokumentarni film o priznani igralki in pesnici Mili Kačič, Mila, naša Mila – Z okusom po grenkem, smo si ogledali 20. februarja. Njena življenjska zgodba je marsikomu spravila solze v oči, njeni verzi so se nam vtisnili v spomin. Podnapise je prevedla Darja Kovrlija, študentka slovenščine in bibliotekarstva, tudi naša aktivna članica.

V marcu, mesecu žena, smo stopili v svet slikarstva. Ivana Kobilca nas je popeljala v svoj čas, v svoje boje za pravice, samostojnost in ustvarjalnost žensk. Uživali smo v nežnih barvah njenih slik in znova občudovali njen talent. Podnapise o njeni življenjski zgodbi je prevedla študentka slovenščine in splošnega jezikoslovja Dijana Adamović.

Film Zadnji čoln – Presihajoče jezero, nas je 17. aprila popeljal

skozi lepote Cerknškega jezera in njegove okolice. Seznanili smo se z bogastvom rastlinskega in živalskega sveta v njem in ob njem, spremljali smo gradnjo čolna, morda zadnjega, ki je, kot pravi pripovedovalec, »kot preostanek časa, ki izginja in se ne vrača... jezero pa se«. Podnapise je prevedla Nevena Trifunović, študentka slovenščine in splošnega jezikoslovja.

Filmsko sezono smo zaključili s pretresljivim filmom Metoda Pevca o Aleksandrinhah. Njihova usoda, usoda njihovih družin, starih in novih, nas vedno znova pretrese. Po projekciji sta nas

sestre Jasminka Samokec in Vesna Milošević, članici Društva, ki sta potomki ene Aleksandrinke, pogostili z različnimi dobrotami. Podnapise za film je prevedla Tijana Simonović, študentka slovenskega in španskega jezika.

Da so vsi podnapisi bili brezhbno prevedeni je poskrbela Andreja Ponikvar, lektorica za slovenščino na Filološki fakulteti, ki je bila tudi glavna nosilka tega projekta v Beogradu. Andreja, hvala za veliko podporo in vse prijetne trenutke!

Maja Đukanović

NARAVNE TURISTIČNE VREDNOTE SLOVENIJE

Zaradi svojih slovenskih korenin sem se odločila, da bo predmet moje diplomske naloge* prikaz naravnih turističnih vrednot Slovenije in njihovih najdragocenejših karakteristik. V nalogi sem predstavila Alpe na severozahodu republike s prelepimi pokrajinami, atraktivnimi glacialnimi jezeri, smučarskimi tereni in številnimi travniki ter razglednimi točkami, Jadransko morje na jugozahodu s primorskimi mesti, pristanišči, hoteli, vilami in pokrajinami, hidrografske objekte po vsej deželi z estetskimi lastnostmi turistične privlačnosti, pečinami, kanjoni, slapovi, brzicami, plažami in ostalim okoljem, klimatske vplive, rastlinski in živalski svet Slovenije, Triglavski nacionalni park in vse ostale naravne in komplementarne vrednosti, ki lepšajo in omogočajo bogato turistično vsebino obiskovalcem in turistom.

Republika Slovenija ima zelo zanimiv geografski položaj. Na njenem ozemlju se dotikajo štiri važni geografski prostori: panonski, alpski, dinarski in mediteranski prostor. S svojim položajem se nahaja na dotiku Balkanskega polotoka (del južno od reke Save) in Srednje Evrope (severno od reke Save). Zato lahko sodi med balkanske, srednjeevropske, mediteranske, dinarske, alpske in panonske države. Slovenci svojo državo najraje imenujemo alpsko ali „država na sončni strani Alp“. Čeprav ima samo s 44,4 kilometra obale ob Jadranu, je Slovenija uspela razviti tudi primorske aktivnosti in dejavnosti.

Turizem je vse pomembnejši za slovensko gospodarstvo. Mnoga obmejna naselja in druge zanimive točke so postale privlačne tudi za izletniški turizem iz Italije in Avstrije. Na alpskem področju so zimsko-športni centri: Vogel nad Bohinjem, Kranjska Gora, Kravavec in Velika Planina, Pohorje pri Mariboru. Prostrana področja Rakitne in Zaplane v bližini Ljubljane, mnoga naselja v Bohinju, vinogradna področja v Halozah in celo

slovensko primorje dobivajo vse večji počitniški pomen. Mnoga živinorejska bivališča v Alpah se preurejajo in postajajo turistična naselja.

Naravne turistične vrednosti v Sloveniji se lahko delijo na: hidrografske, klimatske, geomorfološke ter rastlinski in živalski svet kot turistična vrednost.

Med hidrografskimi objekti, v smislu turistične vrednosti, imajo največji pomen oceani, reke, termomineralni izviri, močvirja in ledeniki. V Sloveniji je turistična vrednost morja, jezer, rek in termomineralnih izvirov zelo dobro izkoriščena. Uvrščajo se v komplementarne, samostojne in kompleksne turistične vrednosti in v mnogih primerih dajo osnovno obliko prostoru.

Podnebje je odvisno od oddaljenosti od zemeljskega ekvatorja, to je od zemljepisne širine. Slovenska zemlja leži od 45° pa do blizu 47° severne zemljepisne širine. Lega Slovenije je tako skoraj točno sredi severnega zmerno toplega pasu. Prav tako je podnebje odvisno od oddaljenosti od morja. Bližina morja daje na splošno mediteransko ali sredozemsko podnebje, mile zime ter bolj hladna poletja in obilno padavin, zlasti v hladnejšem delu leta. Predeli, oddaljeni od morja, imajo celinsko podnebje, zelo mrzlo zimo in zelo vroče poletje, pa manj padavin. Panonski podnebni vpliv se prav neovirano uveljavlja v vsem obrobem delu Slovenije.

Med geomorfološke turistične vrednote sodijo predvsem gore, vulkani, soteske in klisure, morske obale, otoki in pečine. V Sloveniji lahko naštejemo gore, obalo Jadranskega morja, vintgarje in soteske, jame in pečine.

Za razvoj številnih naravnih procesov in življenje ljudi na Zemlji je posebnega pomena biosfera. Zajema rodovitni rastlinski in živalski svet. Slovenija je med najbolj biotsko raznolikimi državami na svetu. V Evropi imata več gozdov samo še Finska in Švedska.

Sporočilo moje diplomske naloge je, da je država prepoznavna in se odlikuje predvsem z naravnimi in kulturnimi lepotami. Največje število turistov pravzaprav prihaja v Slovenijo zaradi ogleda Alp, kuturno-zgodovinskih spomenikov, blagodejnega vpliva Jadranskega morja, zdravilnosti toplic ali splavarjenja po rekah. Slovenija se odlikuje predvsem z naravnimi lepotami. Sem sodijo v prvi vrsti njene visoke gore z gozdovi iglavcev, bujnimi zelenimi pašniki in prekrasnimi razglednimi točkami. Na gorah in v njihovem vznožju so prekrasna ledeniška jezera (Blejsko jezero, Bohinjsko jezero, Triglavsko jezero, Kriška jezera in dr.). Mnoge planinske reke (Soča, Sava) s penecimi slapovi prodirajo skozi strme klance in soteske. V alpskem območju so znana zimsko-športna središča. Slovenska sončna obala nasprotuje snežnim gorskim vrhovom v notranosti ozemlja. Obala je privlačna zaradi svojih mediteranskih priobalnih naselij, njihove kulturno-zgodovinske dediščine, kulturnih manifestacij, prelepega morja, prijetnega podnebja, zelenega rasti in dobro urejenih plaž.

V svoji diplomski nalogi sem povezala Slovenijo in geografijo, ki ju imam zelo rada. Oboje sem želela predstaviti in približati možnim obiskovalcem naše lepe dežele. Slovenci, ki živijo v Beogradu, so pomembno prispevali k nastanku diplomske naloge. V nalogi je zajeto njihovo poznavanje Slovenije, naravnih lepote in kulture, poznavanje slovenskega jezika in tradicije. Veliko so mi pomagali tudi profesorji. Vsem se za pomoč lepo zahvaljujem.

Jelena Hajdinjak

* Ta članek je povzetek diplomske naloge Jelene Hajdinjak zagovarjane na Geografski fakulteti Univerze v Beogradu, dne 24. 9. 2012.

KULTURNI DOGODKI – SLOVENCIV BEOGRADU

Obeležitev 102. obletnice smrti slovenskega letalca Edvarda Rusjana

Slovensko veleposlaništvo je 9. januarja 2013 na kraju, kjer se je istega dne leta 1911 smrtno ponesrečil slovenski letalec Edvard Rusjan, k spominskemu obeležju položilo venec. Veleposlanik Franc But je v nagovoru spomnil na izjemen prispevek Rusjana k svetovnemu letalstvu, na njegovo hrabrost, predanost in inovativnost.

Dogodka 102. obletnice smrti letalca Rusjana so se udeležili tudi predstavniki Zveze letalcev in padalcev Srbije in zainteresirana javnost. Medijsko je dogodek pokrila RTV Slovenija. Poleg spominskega obeležja na kraju, kjer se je Edvard Rusjan ponesrečil, slovensko Veleposlaništvo skrbi tudi za Rusjanov grob na Novem pokopališču v Beogradu.

Veleposlaništvo položilo cvetje na grob pionirja slovenskega letalstva Rusjana

Na predvečer rojstnega dne pionirja slovenskega in jugoslovanskega letalstva Edvarda Rusjana so 5. julija 2013 predstavniki veleposlaništva v Beogradu, letališča Edvarda Rusjana v Mariboru in Letalske zveze Srbije položili cvetje na njegov grob na beograjskem Novem pokopališču in ob spomeniku, ki ga je julija lani veleposlaništvo v sodelovanju z Letalsko zvezo Srbije

in ob pomoči Marmorja Hotavlje postavilo na mestu v podnožju beograjskega Kalemegdana, kjer se je Rusjan januarja 1911 smrtno ponesrečil.

V imenu veleposlaništva sta cvetje položila namestnik veleposlanika Milan Predan in obrambni ataše polkovnik Anton Tunja, v imenu LZS pa njen predsednik Labud Bulatović. V letu 2011 je veleposlaništvo v imenu Republike Slovenije tudi uradno prevzelo skrb za Rusjanov grob, spomin na neustrašnega letalca pa že tradicionalno vsako leto počasti na dan njegovega rojstva in smrti.

Koncert Zorana Predina v Beogradu

Popularni slovenski kantavtor Zoran Predin je 14. februarja s svojim triom nastopil v Kolarcu v Beogradu. Koncert za zaljubljene, kot je Predin naslovil svoj novi program, je prinesel nekaj popolnoma novih pesmi, kot so Lasje srebrne barve, Margita, Rumba Čarolija in Generalica, ki imajo pridih pozitivne nostalgije in poetike v teh težkih in mračnih časih.

Trio vrhunskih glasbenikov, Robert Pikl – kitara, Goran Krmač – tuba, Janez Dovč – harmonika, je preigral Predinove znane pesmi: Praslovan, Čakaj me, O mladom studentu i udanoj ženi, Za šaku ljubavi, Vilenjak, Kaj bi mi brez nas, pa tudi znane hite z Zoranovega novega koncertnega programa, kot so: Te noči kad umrem, Hanuma, Plavi moj safiru, Oči Čornye. Zoranove duhovite najave in skupno prepevanje ostajajo še naprej rdeča nit njegovih koncertov.

Videorazstava „Nova slovenska arhitektura“

V sklopu slovesnega začetka mednarodnega beograjskega tedna arhitekture BINA 2013 je bila 18. aprila v Likovni galeriji Kulturnega centra Beograd otvoritev razstave Nova slovenska arhitektura avtorja Damirja Kovačiča. Cilj videoinstalacije je bil z nizom kratkih dokumentarnih filmov pokazati presek arhitekturne prakse v Sloveniji.

Koncert pianistke Maje Tajnšek

23. aprila je imela slovenska pianistka Maja Tajnšek koncert v Centru lepih umetnosti Jovana Kolundžije Guarnerius. Pianistka

Maja Tajnšek se je premierno predstavila beograjski publiko s programom, ki je predstavljal svojevrstno spoznavanje z redko izvajanimi kompozicijami pomembnih slovenskih avtorjev, medtem, ko je drugi del koncerta prinesel znane skladbe svetovne klavirske literature. Na programu so bila izvajana dela I. Rijavca, B. Glavine, P. Kopača, L. M. Škerjanca, J. Matičiča, A. Scriabina, M. Ravela, A. Ginasterja, S. Rachmaninoffa. Pokrovitelj koncerta je bilo veleposlaništvo Republike Slovenije v Beogradu.

Koncert Big banda iz Ljubljane

Koncert *Big banda* Akademije za glasbo Univerze v Ljubljani, ki je gostoval v Srbiji od 20. do 25. maja 2013 in nastopil v Novem Sadu, Subotici, Leskovcu in Kragujevcu v Beogradu, je bil 25. maja v Domu omladine. Skupaj so nastopili študentje obeh glasbenih akademij, ki so izvajali jazzovske priredbe skladb slovitih avtorjev z močno primesjo latinskih ritmov, ki napovedujejo

vrhunski glasbeni užitek. V programu so nastopili z naslednjim repertoarjem: One more once (Michel Camilo), Sandunga (Arturo Sandoval), Caribe (Michel Camilo), Jazz me blues (arr. Paul Clark), Georgia on my mind (Hoagy Carmichael, arr. Dave Barduhn), How high the moon (Morgan Lewis, arr. Jerry Nowak), Rhythm of our world (Arturo Sandoval), A mis abuelos (Arturo Sandoval, arr. Mossman), Closely dancing (Arturo Sandoval), Cubauza (Mossman), Not yet (Michel Camilo) in Boogie stop shuffle (Charles Mingus).

Gostovanje je bilo izpeljano s finančno podporo Ministrstva za zunanje zadeve Republike Slovenije in v sodelovanju med veleposlaništvom, Fakulteto za glasbeno umetnost Beograd,

Akademijo za glasbo Univerze v Ljubljani in pod okriljem programa Evropske unije Tempus.

Umetnica z vizijo o mestu prihodnosti – Marjetica Potrč

Slovenska umetnica in arhitektka Marjetica Potrč je imela 31. maja 2013 v okviru festivala Mikser predavanje z naslovom *Vizija o mestu prihodnosti in Umetnik kot mediator: Projekt Caracasa in Amsterdama*. Oboje je rezultat potovanja skozi izbrana mesta in indentifikacije procesa sprememb v svetu v zadnjih štirih letih. Potrčeva meni, da mesto prihodnosti ni metropola, pač pa skupina manjših teritorijev, organiziranih na lokalnem nivoju. Skupnosti same narekujejo pogoje zaveznitva z drugimi skupnostmi, se druga od druge učijo, izmenjava idej pa je nujna za obstoj tega modela.

Marjetica Potrč se ukvarja z raziskovanjem pogojev vsakodnega življenja in sodobne ekspanzije urbanega prostora ter tenzij, ki v njem nastajajo zaradi rastočih družbenih razlik in ekološke krize, pa tudi geopolitičnih konfliktov. Razstavljala je po muzejih in galerijah po vsej Evropi in v Ameriki. Imela je samostojno razstavo v muzeju Guggenheim v New Yorku.

Promocija Evropskega prvenstva in mesta Ljubljana

Dne 7. 6. 2013 se je na Trgu Republike v Beogradu odvijala promocija Evropskega prvenstva v košarki, ki je potekalo med 4. in 22. septembrom v Sloveniji. V organizaciji Urada Vlade

RS za komuniciranje in Turizma Ljubljane je bilo na osrednjem trgu v središču mesta postavljeno igrišče za ulično košarko, ki je bilo označeno z znamko I Feel Slovenia. Organizatorji so s pomočjo animatorjev in skupine Dunking Kings poskrbeli za izjemen dogodek, kjer so se mimoidoči prebivalci Beograda lahko preiskusili v različnih igrah, se fotografirali z Lipkom in izvedeli več podrobnih informacij o mestih, kjer se je odvijalo prvenstvo. Poleg postavljenga igrišča je za dobro vzdušje poskrbela skupina glasbenikov Pustotnik.

Sprejem ob državnem prazniku Republike Slovenije v Beogradu

Velesposlaništvo v Beogradu je 18. junija 2013 na Kalemegdanski trdnjavi pripravilo sprejem ob dnevu državnosti

in dnevu slovenske vojske, ki se ga je udeležilo blizu 900 gostov na čelu s predsednikom republike Srbije Tomislavom Nikolićem in podpredsednico vlade za evropske integracije Suzano Grubješić.

Častni gost na sprejemu je bil minister za zunanje zadeve RS Karl Erjavec, ki je naslednji dan začel svoj enodnevni delovni obisk v Srbiji. Po pozdravnem govoru VP Buta je minister Erjavec v svojem nagovoru med drugim izpostavil podporo Slovenije čim prejšnji dodelitvi datuma Srbiji za začetek pogajanj z EU, gospodarsko sodelovanje pa je, poleg številnih medčloveških vezi, označil za najmočnejšo vez med državama.

Slovensko in srbsko himno je zapel Kvartet beograjskega Društva Slovencev Sava, za dobro in sproščeno vzdušje na sprejemu je poskrbel ansambel društva Slovencev Kredarica iz Novega Sada, prispevek Slovencev, ki živijo v Srbiji, k uspehu sprejema pa so dopolnile članice Društva Sava, ki so spekle prave slovenske potice.

Navzoči so bili številni predstavniki diplomatskega zbora, srbske države, političnih strank in lokalnih skupnosti, Srbske pravoslavne cerkve in Rimskokatoliške cerkve v Srbiji, nevladnih organizacij, kulturnih in znanstvenih ustanov, gospodarstva, medijev, slovenskih podjetnikov v Srbiji, tukaj živečih Slovencev in prijateljev Slovenije. Vsi po vrsti so se zelo pohvalno izrekli o organizaciji sprejema, enega od najbolj obiskanih letos v Beogradu.

VBG je sprejem pripravilo z izdatno pomočjo slovenskih podjetij v Srbiji: NLB Srbija, Credy banke, Triglav Osiguranja, Sava Osiguranja, As Osiguranja, Gorenja, Mercatorja, Merkurja, Heliosa, Petrola, Perutnine Ptuj, Nectar-Fruktala, Krasa Sežana, Pivovarne Laško in Union, pekarnice Dondon in agencije Pristop.

Pihalni orkester Konservatorija iz Maribora gostoval v Beogradu

V okviru praznovanja Dneva državnosti je pod pokroviteljstvom velesposlaništva v Beogradu v tukajšnjem Domu vojske 22. junija 2013 gostoval pihalni orkester Konservatorija za glasbo in balet iz Maribora ter je s svojim poldrugo uro dolgim nastopom navdušil zelo

Damijan Kolaric, vodja ansambla

Pihalni orkester v Beogradu

dobro zasedeno dvorano te ugledne ustanove v središču srbske prestolnice. Koncerta se je udeležil tudi veleposlanik Franc But s sodelavci, poleg prevladujočega srbskega občinstva pa se je vabilu odzvalo tudi precej Slovencev, živčih v Beogradu. Vsi so toplo pozdravili orkester čez 60 mladih glasbenikov pod vodstvom dirigenta Damijana Kolariča, ki se je predstavil s skladbami priznanih skladateljev te vrste glasbe.

Ravnateljica mariborskega konservatorija Helena Meško se je ob tej priložnosti veleposlaništvu zahvalila za pomoč pri izvedbi gostovanja, ki je že od nekdaj bilo velika želja orkestra. Dan poprej, 21. junija, so izvedli koncert tudi na osrednjem trgu v Zrenjaninu.

Viri: <http://www.belgrade.embassy.si/>

<http://slovinci.rs/2013/>

<http://www.drustvosava.org/>

MOJI SPOMINI

KOVČEK SPOMINOV

Dedka in babice že zdavnaj ni več. Živita samo v srcu in spominih na prelepo, brezbrizno otroštvo, izpolnjeno s smehom, toplino doma in nesebično podporo najbližjih.

Ona dva sta mi podarila ta majhni kovček, da bi v njem hranila spomine. Kadar koli mi pogled odtava in se zaustavi na njem, oživijo slike in znova slišim globok, a topel glas, ki pripoveduje svojim potomcem.

Moj dedek, Ciril Vrtačnik, oficir v predvojni Kraljevini Jugoslaviji, zapušča svoj rojstni kraj, Loško vas, in odhaja najprej v Bosno in Hercegovino, kasneje v Srbijo. Dedkove zgodbe so polne otožnega hrepenenja, nostalgije, imajo prepoznaven domoljubni ton. Iz vsakega stavka sije ljubezen, spoštovanje do tradicionalne družine, v kateri je bil osmi od petnajstih otrok. Dedek Čira tako živo pripoveduje o svojih mladostnih avanturah, da uspeva dočarati vonje in okuse hrane, ki jo je pripravljala njegova mama. Včasih se nam zazdi, da poleg njegovega zvonečega glasu uslišimo tudi zvoke do tedaj še neokrnjene narave, šum vetra in reke ali celo živali, ki s sramežljivim oglašanjem kalijo spokojnost takratnega časa in ljudi v njem.

Dedka včasih zanesejo čustva in nezavedno nadaljuje zgodbo po slovensko in pozabi, da smo vsi mi rojeni v Beogradu in da slabo razumemo, še slabše pa govorimo njegov materni jezik. Obljubljamu mu, da se ga bomo naučili.

Veliko let je minilo od te moje obljube. Med tem me je kovček potrpežljivo opominjal in ni dovoljeval, da obljube postanejo samo z davnaj izgovorjene in pozabljene besede. V kovčku že leta zbiram razne drobnarije, papirnate prtičke, priponke, lasnice, vozovnice za vlak, vstopnice za kino, razglednice in drobne predmete, ki jim več ne morem določiti ne imena ne namena. Ta kovček je nevsiljivo, to da povsem jasno postal simbol mojega otroštva.

Prepričana sem, da bi bil ded Čira presrečen in ponosen na mojo odločitev, da kovček odnesem s sabo v Slovenijo. Ker me je dobro poznal, mislim, da ga ne bi presenetila niti moja odločitev, da "trenutke preteklosti" pustim doma, kamor sodijo, z namenom, da na potovanju kovček napolnim z novimi spominki in ustvarim nove spomine.

V zadnjem trenutku ločujem zlepljene platnice enega od starih albumov s fotografijami. Vzela sem samo eno fotografijo, za katero sem prepričana, da ji pripada mesto v zakladnici mojih spominov in na razstavi predmetov, ki nas povezujejo s Slovenijo, na Kongresnem trgu v Ljubljani. Na fotografiji je moja ljuba prijateljica iz otroštva. Na hrbtni strani fotografije je posvetilo z datumom – Ljubljana, 21. 09. 1988. Nisva se videli skoraj četrto stoletja! Razumljivo, nekaj časa nisva imeli stikov, toda tesna prijateljstva ne izgubijo sijaja, ko se obnovijo. Ona me je pred nekaj meseci našla po internetu, jaz pa upam, da bom njo našla v Ljubljani. Veselim se misli, da se bo meglica spomina obarvala, da bodo znova oživela čustva, druženja in pogovori – lepi, iskreni ... slovenski.

Galina Vrtačnik

SIVA POT VODI ME ...

Potni list, ki je v letih najinega otroštva pomenil, da smo se družinsko napotili v novo avanturo: potujemo v Slovenijo!

Obdobje 90-ih let je za vse nas v Srbiji bilo zelo težko in pot v Slovenijo je bila dogodek, ki ga je cela družina nestrpno pričakovala in se ga je veselila celo leto. Potovati in biti lastnik potnega lista, še posebej slovenskega, je bilo razkošje, ki si ga niso

Potni list Republike Slovenije, datum izdaje: 26. 07. 1993

mogli vsi privoščiti. Žal so po izbruhu vojne stiki s Slovenijo postali izjemno zapleteni; nam, otrokom, sploh ni bilo jasno, kako se je kar naenkrat zgodilo, da živimo v dveh različnih državah: živeli smo v Srbiji, ki je naša domovina in istočasno smo tudi Slovenijo čutili kot svojo domovino, a tja nenadoma nisi mogel potovati brez vizuma, ponj pa si moral iti v Budimpešto, kar je tudi finančno bilo težko izvedljivo. Potovanje z avtobusom je bilo tudi zelo naporno – zaradi zaprtih meja smo morali potovati čez Madžarsko, kar je včasih trajalo tudi 24 ur.

Ko zagledava ta stari potni list, se takoj spomniva na občutek, ki sva ga imeli takrat, v brezskrbnih časih otroštva. Obe sva bili premladi, da bi imeli svoj potni list in so najine slikice bile v maminem ali očetovem potnem listu, ki je za naju predstavljal dragocenost, naš družinski zaklad, ki nam omogoča dostop do naše druge domovine, domovine, v kateri sva preživeli čudovite čase.

Čeprav so minila leta in leta odkar je ta dokument potekel, je še vedno prvi potni list, ki se ga spomniva in bo za naju vedno zbuval spomin na Slovenijo najinega otroštva.

Darja Kovrlija in Irena Kužnik

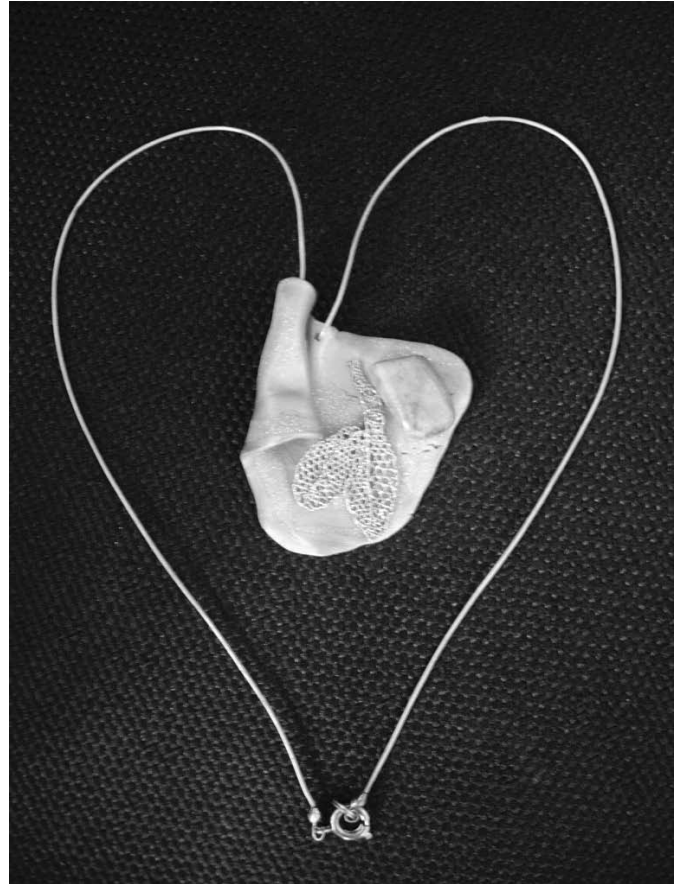
IDRIJSKA ČIPKA ALI DUHOVNA VEZ S KORENINAMI

Ob omembi Slovenije je moja prva asociacija Idrija, staro rudarsko mesto, kjer so rojeni moj oče in njegov oče in njegovi predniki pred sto in sto leti. Z imenom Idrije so povezani trije pojmi, ki so globoko vtakani v naši družinsko zgodovino – rudnik živega srebra, žlikrofi in nadaleč znana idrijska čipka.

Moj oče izhaja iz velike družine, v kateri je bilo osem otrok, pet sinov in tri hčerke. Ded je (kot skoraj vsi moški predniki pred njim) delal v rudniku, umrl je pre zgodaj, zato so se trije najstarejši sinovi prav tako zaposlili v rudniku. Delo v rudniku je bilo težko, dohodki pa skromni, zato so sestre v prostem času klekljale čipko in tako dopolnjevale družinsko blagajno.

S časoma je bilo v rudniku vse manj dela in sinovi so eden za drugim odhajali s trebuhom za kruhom. V stari družinski hiši je ostal najstarejši sin, moj stric, ki je prevzel vlogo glave družine. Strici in tete so si ustvarili družine v raznih krajih po Sloveniji. V stari družinski hiši smo se zbirali sorodniki med šolskimi počitnicami, in tega smo se otroci najbolj veselili.

Čas, družinska in družbena dogajanja naredijo svoje in naša srečanja so postajala vse bolj redka. Od osmih otrok je ostal moj oče, ki je bil najmlajši otrok. Življenjske poti so ga opeljale v Srbijo. Ostala je tudi teta, ki živi v Idriji. Ker samo moj oče ni živel v Sloveniji, smo ob vsakem obisku dobili kak izdelek, idrijsko čipko, da nas spominja na domači kraj (žlikrofov nismo mogli ohraniti!). To so bile stvari, ki so imele tudi uporabno vrednost – prti, vzglavniki, bluze, ki pa so sčasoma dotrajali. Zato me je še posebej razveselilo darilo ki sem ga dobila od ljubljene tete Minke Gantar – kot slika uokvirjen vzorec čipke. Ta slika je trajen spomin na Slovenijo in na vse drage sorodnike, ki ne živijo več. Stoji na častnem mestu v mojem novem stanovanju.

Drugi predmet – unikatna ogrlica s poldragim kamnom in miniaturnim motivom iz idrijske čipke (str. 24) je spomin, ki sem ga dobila od moje sestrične, s katero sem se v otroštvu največ družila. To ogrlico čuvam kot amulet.

Elizabeta Troha

NA PLANINCAH...

MALA MOJSTROVKA

Tokrat je izlet v slovenske hribe organiziral planinski klub »Železničar« v katerem nas je kar nekaj Slovencev, tudi članov Društva Sava. Najprej je bil najavljen kot pohod na Mangart, toda letos je poletje v gorah zamudilo in na pristopih poteh na Mangart je bilo še preveč snega, povrh pa je dostopno cesto do Doma pod Mangartom zasul skalni podor. Tako se je vodja odprave odločil za vzpon na Malo 2332m (in Veliko 2366m) Mojstrovko.

Z minibusom se je iz Beograda, zvečer 27. junija, odpeljala skupina 21 planincev, med njimi tudi mi trije najstarejši: Mirko Detiček, Vinko Grgič ter jaz, z nami je bil tudi najmlajši planinec Aca, vnuk Mirka Detičeka, vsi člani Save. Že v zgodnjih jutranjih urah smo bili v BTC-ju, v Ljubljani, tako zgodaj, da so trgovine še bile zaprte. Čas smo izkoristili da obiščemo zeleno tržnico in smo primerjali cene s tistimi beograjskimi. Ugotovili smo, da sta, sicer zelo kakovostna zelenjava in sadje, 2-3 krat dražji, kot na naših tržnicah. To je bilo prvo presenečenje, ki so ga doživeli tisti ki so prvič v Sloveniji. V naši skupini je bilo več mladih ki so odrasli v državi nastali po Jugoslaviji in zelo malo poznajo Slovenijo. Nadaljnji vtisi so bili veliko lepši, ker so občudovali urejeno in čisto Ljubljano, lepo pokrajino, urejeno podeželje, udoben planinski dom s prijaznim strežnikom in posebej čudovite hribe, zaradi katerih so tudi prišli.

V BTC-ju smo predvsem gledali športne trgovine s planinsko opremo, nakar smo se odpeljali na Bled.

Bled je seveda navdušil vse, ki so ga prvič videli. Hiteli so, da bi čim več obiskali. Mi ki ga že dobro poznamo smo si privoščili

počitek na terasi ob jezeru, z obveznimi kremnimi rezinami.

Do večera smo se pripeljali do Erjavčevega doma, na višini 1525m, malo pod Sedlom Vršič.¹

Zjutraj smo ob spremstvu vodnika iz PD Matica Ljubljana, v lepem vremenu, prišli na sedlo in od tod začeli vzpon. Prizor na Vršiču samem je čudovit, pred nami, proti jugu, globoko spodaj, pogled na izvir Soče in še dalje na dolino Trente v ozadju pa številni vrhovi Julijcev, na levi se dviguje Prisojnik 2547m, na desni pa strmo pobočje Male Mojstrovke. Proti severu še drugi vrhovi in dolina Save Dolinke.

Pot s sedla navzgor najprej pelje skozi redke gozde in grmičevje, a že kmalu smo se znašli na izpostavljeni, kamniti stezi in prvem melišču. Hitro smo se vzpenjali in prišli v strmo grapo, tlakovano s kamnitimi ploščami, prekritih s premičnimi kamenčki, ki so se kar kotalili i niso nudili prave podpore za nogo. Iz grape smo stopili na greben ki se je strmo vzpenjal. Takrat se je odprl pogled na vse strani in z vsakim korakom se je širil in odkrival nove vrhove in doline. Nadaljevali smo do vrha in pred nami je bila cela panorama. Proti zahodu: Velika Mojstrovka, Mangart in Jalovec, za njimi pa italijanske Alpe. Proti severu, spodaj, Dolina Tamarja s Planico, naprej pa Rateče in Kranjska Gora nad njima

¹ Sedlo Vršič je najvišji cestni prelaz v Sloveniji – 1611m. Cesta, ki povezuje Kranjsko Goro s Trento ima 24 serpentin na severni in 26 na južni strani. Med Prvo svetovno vojno so jo zgradili vojni ujetniki, predvsem Rusi. Veliko jih je pri tem poginilo, tudi zaradi snežnega plazov, njim v spomin je zgrajena lesena kapelica v gozdu ob cesti, na severni strani.

Karavanke in avstrijske Alpe. Na vzhodu mogočni vrhovi med katerimi izstopajo Špik, Škrlatica, Prisojnik in Triglav. Proti jugu smo videli Dolino Trente, Bavški Grintavec, Krn in druge vrhove nad Dolino Soče. Vse kot na dlani, obsijano s Soncem.

Naenkrat se je na vrhu znašla skupina avstrijskih planincev v polni opremi: plezalni pasovi, čelade, sponke, vrvi... v planinskih oblačilih pisanih barv, kod da so pravkar prišli iz športne trgovine. Vse novo in znanih blagovnih znamk. Popolnoma drugače kos smo bili oblečeni mi – bolj skromno. Oni so priplezali po strmi steni na severu M. Mojstrovke in so potrebovali vso opremo za samovarovanje.

Odpočili smo, naredili skupne posnetke in nekaj zaužili, hkrati smo opazovali planinske kavke, črne ptiče z rumenimi nogami in kljuni, ki so priletele čisto blizu in skorajda prosile za hrano. Ker je dan bil lep, brez nevihtnih oblakov, ki bi grozili, smo si lahko privoščili dalj časa uživanje na vrhu. Del skupine, tisti ki so prvič v Julijcih, se je odpravil še na Veliko Mojstrovko.

Potem pa sestop, ki je vedno bolj tvegan, kot vzpon. Tokrat je drobno kamenje na kamniti podlagi še bolj drselo pod nogami in smo se gibali enako počasno kot na poti gor. Pohodne palice (tistim ki so jih imeli) so zelo prav prišle.

Ob poti smo opazili veliko planinskih rož različnih, zelo močnih, barv. A vseeno jih je bilo manj, kot sicer, ker je letos poletje v gorah zamudilo in se bodo množično pojavile šele pozneje.

Na Vršiško sedlo smo prišli dokaj zgodaj ter smo lahko obiskali še dva manjša vrhova nad njem. Od tam se lepo vidi posebna znamenitost na skali Prisanka, obraz Ajdovke deklice.

Potem smo se napotili v dom. Ker je bila sobota, v domu nismo več bili sami, prišli so, kot vsak konec tedna, tudi drugi planinci. Skupina Prekmurcev je prinesla harmoniko in je bilo veselo.

Tretji dan smo najprej obiskali izvir Soče, potem Planico in Zelence, izvir Save Dolinke, prelepo jezero z čisto vodo zelenkaste barve, v gozdu, obkroženo z mogočnimi vrhovi. V Mojstrani smo si ogledali Slovenski planinski muzej.

Preden smo zapustili Slovenijo, smo se osvežili v številnih bazenih Čatežkih toplic.

Besedilo in foto: Branko Zorko

Obesek, ročno delo, Idrija (2005)

V tej številki Biltena objavljamo imena tistih članov, ki so preminili in nas zapustili ali pa se preselili v neki drugi, upamo, boljši svet, kakorkoli kdo od nas to dojema. Objavljamo imena tistih, o čigar odhodu smo obveščeni. Hkrati vas prosimo, da nas obvestite, če veste še za kakšne člane društva, ki so umrli. Informacija naj vsebuje: ime in priimek, datum in kraj rojstva in smrti.

Magdalena Kifer ★ 23. 01. 1928 Niš – † 12. 04. 2013 Beograd

BILTEN
DRUŠTVO SLOVENACA U BEOGRADU - DRUŠTVO SAVA

Založnik: DRUŠTVO SLOVENCEV V BEOGRADU – DRUŠTVO SAVA

Beograd, Terazije 3/IX, tel/fah +381 11 33 40 875, e-mail: sava-si@eunet.rs www.drustvosava.org

Uredništvo: Biljana Milenković-Vuković, glavna in odgovorna urednica, Anica Sabo, Branko Zorko, Snežana Goršek in Natalija Keržlin, člani.

Lektorica: Maja Đukanović.

Likovno-grafična priprava: Dušan Todorović, Aleksandra Anđelković in Jasmina Pucarević.

Bilten je brezplačen. Izhajanje Biltena financira Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Rokopisov, fotografij in risb ne vračamo. Podpisani članki predstavljajo osebo mnenje avtorjev, ki se nujno ne morajo strinjati z mnenjem

uredništva. Uredništvo ima pravico po potrebi skrajšati in prilagoditi prispele priloge. Delo v Biltenu je volunteersko.

CIP - Каталогизacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd
061

BILTEN / Društvo Slovenaca "Sava" u Beogradu
ISSN 1452-9092 = Bilten (Društvo Slovenaca "Sava" u Beogradu)
COBISS.SR-ID 140641548